

Mahjas Weefis

Nr. 21.

Rigā, 26. majā 1910. g.

55. gada gahjums.

'Kas ir apgaismība?

Imanuela Kanta.

Apgaismība nosihmēto, ka zilweks atswabinas no sawas aibildneezibas, kurā tas bija eestidsis zaur pašā wainu. Aibildneeziba ir nespējja leetot sawu sapraschanu bes zitu wadibas. Zaur pašā wainu šchi nepilngadiba ir, ja winai par zehloni naw wis sapraschanas truhtums, bet apnemšanas un duhschas truhtums palihdsetees pašam few, bes zitu wadibas. Sapere aude! Gedroschinees leetot patš sawu sapraschanu! ir tā tad apgaismibas fauzeens.

Kuhtums un ghehwums ir tee zehloni, tadeht tik leela dafa zilweku, pehz tam, kad daba tos jau sen atswabinause no sweschas wadibas, tomehr labprah wisu muhschu paleef aibildneezibā; tadeht tad ari ziteem nahkas tik weegli usmestees wineem par aigahdneem. Ir tik ehrti atrastees otra aibildneezibā! Ja man ir grahmata, kurai manā weetā sapraschana, dwehseles gans, kuram manā weetā firdsapstina, ahristis, kuresch man nosafa, tā isturetees un ehst u. t. t., tad jau man pašam nemas newajaga publetees. Man naw wajadsigs domat, ja tikai spehju samafat; gan ziti isdaris preeksch manis apnizigo darbu. Par to, ka zilweku leela dafa foli us patstahwibu, kuresch jau tā gruhts, tura ari par bihstamu, par to gahdā tee aibildni, kuri tik schehligi usnehmuschees winu aigahdneezibu. Pehz tam, kad tee sawus „mahju lopus“ pataifjuschi pirms mukus, un ruhpiigi par to gahdajuschi, ka schee meerigee radijumi nespertu tikai foli ahypus tās auklinas, pee kuras wint tos wadā, tee rahda wineem ari breefmas, lahdas wineem draud, ja tee mehginatu eet weeni. Schis breefmas nu ihstenibā nemas tik leelas naw, jo, lahdas reises klupuschi, tee gan mahzitos eet; tomehr schahda weida peemehrs dara kautrigu un atbaida no wiseem tahlateem mehginajumeem.

Tā tad ikweenam atfewischkam zilwekam

nahkas gruhti istrahdatees no winam jau gandrihs par ottru dabu tapuschas aibildneezibas. Winesch pehdejo pat eemihlojis un pateescham us ahtru roku nespējzigs isleetot sawu pašā sapraschanu, tadeht ka winam to nelad neattahwa mehginat. Nofazijumi un formulas, schee mechaniske eerotschi, sawu dabas dahwanu prahtigai waj neprahtigai leetoschanai ir bijuschi arween lahju waschas pastahwigai aibildneezibai. Kas winas nomestu, taifitu ari pa to wischaurako grahwi koti nedroschu lehzeenu, tadeht ka tas pee schahdas brihwas kustibas naw radis. Tadeht ir tik mas zilweku, kureem isdewees, istrahdajot sawu pašā garu, istihstitees no aibildneezibas un spert droschus solus.

Bet gan dauds weeglat eespehjams, ka pate publika fewi apgaismo; tas pat neisbehgami nahk, ja winai tikai dod brihwibu. Jo tur radisees arween daschi patstahwigi domataji, pat stary leelā pubta eezelsteem aibildneem, kuri, pehz tam, kad pašā nometuschi aibildneezibu, isplatis ap fewi tahdu garu, kas pratis pareisi apswehrt, jik leela wehrtiba zilwekam it wisos arodos, ja tas patstahwigi domā. Pee tam sche jaewehero, ka publika, kura pirmas no wineem tika palikta sem schi jubga, pate fewi wehlat peespeesch sem ta palikt, ja ta no dascheem saweem aibildneem, kuri pašā nespējzigi isglichtotees, us tam tilka usmudinata; tik leelā mehra ir kaitigi seht aisspreedumus, tadeht ka beidsot tee atreehjas teem pascheem, kuri — waj ari winu preekschghajeji, bijuschi scho aisspreedumu raditaji. Tadeht tad ari publika tikai lehnam war titt pee apgaismibas. Zaur rewoluziju warbuht tiks safneegta atrischana no personiska despotisma un peknaš lahtrigas apspeeschanas, bet nelad peehstām reformam un usfkateem; turpretim jauni aisspreedumi tāpat kā wezee, noberēs leelajam publim, kuresch nedomā par wadajamo schonoriti.

Pee schis apgaismibas neteef nekas zits prafts, ka ween brihwiba; un proti, wisnekaitigaka no wisam, kas ween nef brihwibas wahrdu, iffatra gadijuma atklahti leetot sawu prahtu. Nu dsirdu, ka man no wisam pufem ussauz: nespreedelesjat! Dfizeeris fata: nespreedelesjat, bet wingrojat! Finantschu padomeeks: nespreedelesjat, bet samaksajat! Garidsneeks: nedomajat, bet tizat! Sche wisur eerobeschota brihwiba! Kahds eerobeschojums tad nu apgaismibai ir kaweklis? Kahds atkal ne, un winu wehl paweizina? — Es atbildu: atklahti leetot sawu prahtu katra laikā wajaga buht brihw, un tas ween spehj zilwekus west pee apgaismibas; wina priwata leetoschana tomehr beeschi ween war tikt loti eerobeschota, pee kam apgaismibas us preekschu eeschana nemas sewischi neteef kaweta. Es sem sawa pascha prahta atklatas leetoschanas saprotu to, ko kahds ka sinatnu wihrs leeto preeksch it wifas lafitaju publikas. Par priwatu leetoschana es nosauzu to, kad tas leeto sawu prahtu kahda winam ustizeta pilsoniska weeta waj amata. Pee dascheem darbeem, kuri noteef kopibas laba, ir wajadsigs finams mekanisms, zaur kuru dascheem kopibas lozektum jaisturas tikai paswi, lai zaur mahksligu weenprahtibu no waldbibas pufes taktu wehrsti us atklahteem mehrkeem, waj wismas taktu aistureti no scho mehrku ispostischanas. Sche nu, protams, naw atkauts spreedetet, bet ir japaklausa. Bet tiklihdj schi maschinas dala eeskata sewi tamlihdj ka kopejas wispahribas waj pat pasawles pilsonibas lozekli, ta tad sinatnu wihra ihpatniba, kas pee publikas greeschas ar ihsteno prahtu zaur raksteem, tas katra sinā war prahtot, pee kam it nebuht nezeesch tas darbs, pee kura winsch pa dala noliktis ka paswus lozeklis. Ta peemehram buhtu loti bihstami, ja kahds ofizeeris, kam no sawa wirsneeka kaut kas usdots, sawa deenesta par schis pawehles leetderibu waj nenoderibu staki spreedetu; winam ir japaklausa. Bet pehz taisnibas winam newar leegt ka sinatnu wihrum par kluhdam kara deenesta isteiktees un sawas domas zelt preekscha publikas apspreechanai. Pilsonis newar leegtees nest winam usliktos nodoklus; pahrsheidfiga pala schahdos isdewumos, ka skandals (kas war pamudinats us wispahreju pretlikumibu) war tikt sodita. Tomehr tas pats nebuht nestrahda pretim saweem pilsona peenahkumeem, ja tas ka sinatnu wihrs issaka domas par schahdu prahtumu nepeenahzibu waj netaisnibu. Tapat ari garidsneekam peenahkas zelt preekscha sawus preekschnefumus saweem katkisma skolotajeem un sawai draudsei pehz tas basnizas simbola, kurai tas kalpo, jo sem schahdeem nosajizumeem tas peenemts. Tomehr ka sinatnu wihrum winam ir pilna brihwiba, ja, pat peenahkums, pasinot publikai sawus ruhpiigi pahrbauditus un labi domatus usflatus par truhkumeem schini simbolā un ka religijas un basnizas leetas buhtu labaki eerihkojamas. Te ari naw neka tahda, ko waretu ustraut frdsapfimai. So tas, ko tas mahza pehz sawa amata, ka basnizas darischanu wedejs, to tas sew nostahda par ko tahdu, ko tas newar mahzit brihwi pehz sawa pascha eeskateem, bet kas tam jadara zitu wahrda un pehz

zitu preekschrafsteem. Winsch sazis: muhsu basniza mums mahza scho waj to; tee ir winas peerahdijumi, kahds ta leeto. Praktisko labumu tas preeksch sawas draudses tad iswelf no nosajizumeem, kuras tas pats ar pilnu pahreleezibu neparakstisu, bet kuras fludinats tam gan eespehjams, jo naw tatschu gluschi neespehjami, ka ari tajos flehtos pateesiba, un katra gadijuma tur naw fastopamas prerunas ar eeschejo religiju. So ja winsch tas zeretu atrast, tad tas sawu amatu pehz frdsapfimas newaretu ispidit; tam wajadsetu to nolikt. Ta tad tas weids, kahda peenemts mahzitajs leeto te sawu prahtu draudses preekscha ir tikai priwats prahta leetoschanas weids; jo ta wehl arween ir tikai mahjas leeta, lai gan sabeedriba jau deesgan leela, bet jaewehro, ka winsch ka preesteris naw brihws, un nedrihst ari kahds buht, jo ispilda tikai zitu usdewumu. Turpretim ka sinatnu wihrs, kuresch ar saweem raksteem greeschas pee ihstas sabeedribas, proti, pasawles, tas bauda neaprobeshotu brihwibu, leetot pats sawu prahtu un runat pats sawa personā. So ka tautas aibildni (garigas leetas) paschi atkal buhtu aibildneeziba, ta ir aplamiba.

Bet waj gan sabeedribai no garidsneekum, apmehram basnizas wihrum sapulzet, waj zeenigo klasei (ka holandeeschi winu nosauz), nebuhtu atkauts, peenemt finamu nepahrogosamu simbolu un ta nodroschinat par kuru sawu tautas lozekli nemitigu aibildneezibu un scho aibildneezibu pat padarit muhschigu? Es saku: tas gluschi neespehjami. Tahds kontrakts, kas buhtu noslehts, lai us wiseem laikeem atturetu apgaismibu no zilweku ziltis, ir nederigs un isnihzinajams; un lai ari tas buhtu apstiprinats zaur wisaugstakam waram, walsts faeimam un swinigeem meera lihgumeem. Weens laikmets newar noswehretees, nahkofcho laikmetu nolikt tahda stahwolkā, ka tam naw eespehjams sawas finaschanas (kuras war buhtu loti gadijuma) schkihstitees no maldeem un wispahre etattihstiba us preekschu. Tas buhtu noseegums pret zilweka dabu, kuras pirmatnejee nosajizumi pastahw taisni eesch schahdas us preekschu eeschanas; un pehznahkumeem ta tad pilna teesiba tahds nolehmmumus ka nederigus un noseedfigus atmet.

Pat tauta to newar nolemt. Tas nosihmetu aiflaht zilwezes swehtas teesibas un mibit tas pa kahjam. Bet ko pat tauta pate par sewi nedrihst lemt, to wehl masal drihst lemt monarchs par tautu. So wina likumdoschanas zeeniba jau teeschi us to atbalstas, ka tas kopejo tautas gribu saweeno saweja. Ja nu winsch skatas us to, ka wise pateese waj domatee pahrelabojumi pastahwetu kopā ar pilsonisko kahrtibu, tad lai winsch leet tikai pascheem pawalstneekum darit to, ko tee atron par wajadsigu sawas dwehseles glahbschanas laba; gar to winam naw nekahda dala, bet gan winam nahkas aistawet to, ka lai weens otru ar waras darbeem nekawe strahdat ar wiseem saweem spehteem pee schi jautajuma nosprauschanas un weizinaschanas. Winsch noleeds pats sawu majestati, ja tas jauzas schini leeta, eeskatidams par waldbneeka zeenigu usdewumu, pahrraudsit sawu pawalstneetu

raštus, kuros tee mehgina ſawus eeflatus noſlaidrot, un tāpat, ja to dara patš uš ſawu augſtako eeflatu, wiņſch weegli iſpelnaš pahrmētumu Caesar non est supra gramaticos (Beſarš neſtahw pahri par ſinatneekēm), un wehl jo wairaf, ja taš ſawu augſtako waru tittahļ paſemo, ta ſawā walſti pabalſta daſchu tiranu garigo deſpotiſmu pret ſaweem ziteem pawalſtneekēm.

Taš waldneekš, kuſch netura par ſewis nezeenigu ſajit, ta wiņſch tura par ſawu peenahkumu, religijas leetāš zilwekem neko nerakſtit preekſchā, bet atſtahj wineem pilnu brihwibu, kuſch atraida no ſewis pat augſtprahtigo toleranzes wahrdu, ir apgaiſmots un pelna, ta pa teizigā paſaule un nahkamāš paaudſes wiņu ſlawē par tahdu, kuſch zilweka dšimumu, wiſmaš no ſawas waldibas puſeš, atraifſija no aiſbildneezibas un itweenam dewa brihwibu religijas leetāš iſtikt paſcham ar ſawu prahtu. Sem wiņa zeenijameem garidſneekēm atkautš, nekaitejot ſawam amata peenahkumam, nolikt atklahti pa ſauleš preekſchā ſawus ſpreedumus un eeflatus, kur tee atkahtjāš no peenēteem ſimboleem un wiņi to dara tā

ſinatnu wiņri; bet wehl wairaf taš atkautš ziteem, kuri ne ar kahtu amata peenahkumu naw ſaiſtiti. Šchiš brihwibaš garš iſpleſchāš ari ahrpuſē, pat tur, kur tam ja zihnaš ar kawēkēm no neſapratigāš waldibāš puſeš. Jo tai tehlojaš preekſchā peemehrš, ta pee brihwibaš preekſch atklahta meera un wiſpahrejaš weenibāš wairš neſāš naw jagahdā. Zilweki maš pamasaš paſchi iſſtrahdajaš no meſchonibāš, ja tikai ar noluhku neteek mahkſligi tajā patureti.

Apgaiſmibāš galweno punktu, zilweku iſeju no aiſ bildneezibāš, pa galwenai teefai eſmu ſtahdijis religijas leetāš; tadehl ta atteezoteeš uš mahkſlu un ſinatni, wald neekēm naw nekahda intereſe uſſtahteeš ſaweem apaſch neekēm par aiſbildneem, beš tam ari aiſbildneeziba religijas ſinā ir ta kaitigakā un paſeminoſchakā par wiſam žitām. Bet tahda waldneeka uſſkati, kaš pabalſta religijas brihwibu, eet wehl tahlaļ un eeflata: ta raugoteeš pat uš likumu doſchānu, naw nekahdu breeſmu, atkaut ſaweem apaſchneekēm leetot atklahti ſawas domāš un ſawu prahtu, tā ſcho likumdoſchānu labaki ſaſtahdit un pat atklahti nodot wakſrdigu kritiku par jau paſtahwofcho.

Awilchneezikā kritika.

(1905.—1910. g.)

J. Akuratera.

IV.

Buhtu ſoti pahrſteidſoſchi, ja kritika, kura rakſtita aiſ augſchā mineteem eemeſleem un ar ſinameem noluhkeem, buhtu teeſcham pateeſa mahkſlaš kritika. Peetiks nedaudš ſpilgtu peemehru no ſchiš kritikaš ſeedeem, lai redſetu, ta wiņa pirmahrt ir partejiſka. „Dšimteneš Wehſtneſcha“ triumwiratš, Antonš, Upitš, Lihgotniš ir atraduſchi ſchā awiſē ſawu mahkſlaš un ſabeedriſko uſſlatu wiſpilnigato iſteizeju un eefarojuſchi wahrda brihwibu ſchā tipiſtajā burſchuafiſjaš lapā. Un katrš rakſtneekš, kuſch nu nepeekriht wiņu uſſkatam titlab mahkſlā tā politikā, ir nolemts iſnihžinaſchānai no ſchiš warenāš „tautaš“ lapāš. Turpretim tee, kuri ir ar wineem, dabū drihſā laiſā wiſlabakāš dſejneeku iſchinaš un tituluš. Wiſpirms, protamš, paſchi ſewi repreſentē. Antonš ſaſlawē Lihgotni, par to Lihgotniš dod Antonam realā ſimbolista wahrdu un par Upiti ſata, ta wiņſch rakſtot darbuš, pee kureem „muhſu kritikeem un rakſtneekēm neweenu reiſi ween nahkſeeš atgreeteš.“¹⁾ Upitš ſawuſahrt par wiſeem paſiſtamo Lihgotna literaturāš wehſturi: „Ar labako apſtaū waru Lihgotna grahmatu eeteift, kam wajadſiba pehž no peetnaš latweeſchu literaturāš wehſtureš.“²⁾ Un Upitš atkaļ: „Lihgotna dſeja ir tā ſeedu balti eemu krukmi muhſu dſejaš puſplaukuſchā beeeenā.“³⁾ Remſchu tā ſih-

migu peemehru Upiſcha „kritiku“ par „Jauno Raſchu“.⁴⁾ „Antona maſā ſkizite weenš no labakeem autora darbeem.“ „Eldgaſtš — trivialš un garlaižigš.“ „Pee Karla Strahla daudš brutala un rupja.“ „Lihgotna dſejoti ſkaifti. Ja kahtš ir beš dſejaš, tad tihri brihnumš.“ Turpretim „tahduš darbuš, tā Jaunſudrabiaſch, uſrakſtiš kuſch katrš“ un Semgaleeſchu Biruta „pahrbagata fraſem“ un P. Lēpiņſch guļ modeš wirſeenu pluhdu ſaſkalojumōš (godalgotš no „Literaturāš ſonda“ 1909.) u. t. t. beš kautreſchānāš.

Un jo intereſantš ir kahtā B. rakſtiš, tā partejiſkaš kritikaš peerahdijumš: „Stilš un ſtila meiftari latweeſchu literaturā“.⁵⁾ Stila ſanatiki un kroylotaji ir: Jakobſonš, Akuraterš, Bahrda, Eglitiš, Eldgaſtiš, Seltmatiš, Šallijš, un Šalbe ar ſawu „Rā eš braužu Seemelmeitaš luhkoteeš“ brauž de l a d e n z i mekleteeš. (Preekſch iſchetreem gadeem Šalbe ſchā darbā tika no „kritikaš“ atſihtš tā leelakaiš realitiš, idealitiš un ſimbolitiš.⁶⁾ Bet ir wehl žita grupa rakſtneeku, kuri puhlaš iſweidot ſtilu, kam paleekama wehrtiba — tee ir L i h g o t n i š, Aſpaſija, Pluhdonš. Se wiſchki, protamš, Lihgotniš, kuſch „nem no jauna lihſjektu arſenala tikai to, kaš teeſcham der . . .“

Tahdi ir „progrefiwāš“ kritikaš ſpreedumi par muhſu rakſtneekēm. Bet te weenš otrš warbuht domāš, ta

¹⁾ „Df. W.“ Nr. 22, 1908.

²⁾ „Df. W.“ Nr. 237, 242, 1908.

³⁾ „Šalbe ir deſadentu prettipš“. Lihgotniš „Wehrotajā“ Nr. 5, 1905. g.

¹⁾ „Df. W.“ Nr. 110, 1909.

²⁾ „Df. W.“ Nr. 219, 1908.

³⁾ „Df. W.“ Nr. 54, 1908.

spreeschot pehz rakstneeku paschu darbeem teescham Antons, Upits un Lihgotnis ir tee genialee, un wiß ziti, kuru ar „Df. Wehstneß“ neweeno til stipras faites, teescham pehz winu darbeem banali un walodas krototaji. Rà masu ilustraziju es atkauschu few peewest kahdu peemehru, lai ad oculum rahditu lastajeem, to muhsu kritika sauz par labato, pat par wirseena nodibinataju „realo simbolisnu“.

„Df. Wehstneß“ nodrukats kahds Antona raschojums noweles weidà „Dsihwes degpunktà“⁷⁾, kuresch atwer wifus jaunà stila, satura un realà simbolisma noslehpumus. Wiß gabals stahsta par kahdu jaunu zilweku, kuresch butchojas ar zita fewu, kamehr wina „fawas bagatibas ir notehrejuse“, brauz us spehles essi, dser; tad pee feweetem, tad sapno nejankus sapnus un tad wiß ir isdshwots, tad aiseedams pasaka draugam: „Sa tu pehz manas nahwes tittu par milionaru, tad modini mani augschà un ftißim nost to miljonu.“ Saturis wiszaur moderni pikants. Te ir tehlots to orgiju iswedejs praktika, par kura teoretiski lamaja schos gadus waj wifus jaunatos rakstneekus. Un tad stils — isteikme, waloda! Fewwedisim peemehrus:

. . . Wifus finat!

Wifus aptwert:

Wifus redset!

Wifus baudit!

Rà to lai eespehju?

Rà to lai isdaru? (5. nodakà).

. . . Dobums ir ahristis. Prezejees. Wehl jaunus. Sabeedrisks zilweks. Un tadeht strihdas stundam, deenam, nedelam. Sastaitas. Iffschiras. Sateekas attal. Sobo weens otu. Sedegas naidis. Nodseest. Dsißst joti. Uswekas pessimis (13. nodakà):

Blekis! wiß ir blekis!

Tu eß blekis! Wihlestiba?

Blekis.

Ahrsta fewa ir Era un butscha — tiltinsch, pa kuru pahreet us „tu“ (13. nod.). Un kad watars un krehsla ir un „ka par nelaimi ahra spihdeja mehnesniza, tad abi meh ar Era stahwejam istabas widu un stuhpstijam weens otu.“ Tad wina peepeschi atraiffias no manis un teiza baschigi: „Ej tagad, ej. Driß pahrnahks mans wihrs.“

Tad fimfoniska konzerta rezepte 20. nodakà:

Dahrß rudens krahfa

Gaischs sakums.

Tumschs sakums,

Selts.

Purpurs.

Tad „Nosehstamees tur, kur war redset smukus stikus un kur war eemest smalkus konjatus . . . Pastellejam karaffi. Metam. Treezam. Smejamees.“ Tad „Ejam pasak diwam damam. Mirdsums milfigi sajuhsmiats par winu kostimu, sokeem, augumu . . .“

Tad schahdas rindas:

1862

1868

1886

1895

1905

„Ah, moku kurwis! nodomaju pee fewis.“

Un lastajis warbuht domàs, ka te ir schuhposchanas, fewweeschu apstrahdashanas un isdshwes apraktis. Nesa. Galà autors swinigi pasaka: „Un meh isgabjam skalbit milfigo peleko atmeni, to gadu tuhstoscheem zilweze nes us feweem kameescheem un krata un newar nokratit.“ Tas wiß tà tad ir tas „progrefs“ un ta atmena skaldischana! Atminefimees tagad wifus, kas pahrmests jaunajeem raffineeem gan no walodneeem, gan no kritikeem, gan no moralisteem un tad wiß grehti te buhs kopà weenà sumà. Gewehrosim tikai teikumum konstruziju. Pa weenam wahrdam teikumà! Zif par to nawa brehts no sendeenam jau, wispirms par W. Egliti, kuresch pirmis mehginajàs schai teikumum usbuhwè. Tur tad tas bija absurd, mulkibas, idiotisms un wiß zits. Bet tagad pee Antona — „realis simbolisnu“, kas nosihmè kritiku waloda to paschu, to „augstakà modernà mahksla“. Tad rindu garums un sakompejums! Nawa neweena gabala jaunakà literaturà, kas buhtu „dekadentistaks“ par „Dsihwes degpunktà“ schai fna. Romas un fengreeku dsejneeki esot bijuschi tahdi meistari, ka rakstijuschi pantus, kuru ahrejais isstats ween jau dewis glesnu: rosi, bikeri, wainagu u. t. t. Antons taifas wineem lihds, bet lai tikai eedroschinas kahds scho rakstneeku nosaukt tapehz par „dekadentu“. Un tad saturis: dserchana, schuhposchana, butschoschanas ar zitu fewam, brauzeens pee feweetem u. t. t. lihds beigam un tad swinigais finalis par ta leelà atmena skaldischana! Buhtu kahdam no „dekadenteem“ bijuse ta nelaimie usraktit scho „degpunktu“, tad no sabeedrisko kritiku puses buhtu bijuse fleegschana un lamaschanas us dewineem gabeem. Bet Antonam taf tas ir atkauts. Un Lihgotnis raksta kritiku par scho daikumum un pasimo ar mihta „Wehstnescha“ muti netizigajeem desmittuhstoscheem: „Dsihwes degpunktà“ „saisstoschà kahrtà tehlotà jaunlaidu leelpilsehtu dshwe.“⁸⁾ Bet warbuht te deres eewehrot ari „realà simbolista“ Antona wahrduß: „Zif origineli ari muhsu dsejneeki nebuhtu, wini ir un paleel kopijas no kaut ka leelaka un flavenaka. Forma un saturis wiß ir aishnems.“⁹⁾ Schoreif, teikim, aishnemmums ir isdarits no teem pascheem iswirtscheem dekadenteem.

Peetiks ar scho peemehru, kuresch deesgan gaischi rahda „progrefiwo“ mahkslu un „kritiku“.

Tas ir par atfewisichkeem rakstneeeem un winu darbeem. Warbuht nebuhs bes intereses paluhfotees us modernàs kritikàs spreedumeem par schurnaleem. Kauschu runat Lihgotnu Tekabam par „Dselmi“.¹⁰⁾ „Sateet, rohu us kruhtim leekot, kuresch jaunus rakstneeks, kam peeteekoschi pasch-

⁸⁾ „Df. W.“ Nr. 300, 1908.

⁹⁾ „Muhsu Laiki“ Nr. 183, 1906.

¹⁰⁾ „Df. W.“ Nr. 125, 1908.

⁷⁾ „Df. W.“ Nr. 41.—49., 1909.

jeenibas, buhtu warejis eet un stahtees schai kompanija?" Un par „Salkti“, „Lai naht ja un s rakstneeks un meh- gina eelaust robu schai godiga bespartejiba. Un tad, pro- tamš, ja winam nawa nefas pretim, ka wina darbi teef drukati lihdsas Faltija raschojumeem“. Rahda zita weeta¹¹⁾ winsch nosauz rakstneekus, kas pulzejas ap „Dselmi“, par „ahstu lehgeri“, kas noweduschi Semgaleeschu Birutu pee malas. (Te japeesihme, ka schai „ahstu lehgeri“ un kom- panija „roku us fruchtim leekot“ wareja stahtees eefschā ari tahdi „dekadenti“ ka R. Blaumanis, E. Treu- mans, Pluhdons.) Un schajos schurnalos eewee- totee darbini pehz Upischa spreeduma „israh- dijās par weeglām sehnam bes kodola...“¹²⁾

Bet palastim tikai kaut ko par „Isglih- tibu“ — tur skan slawas dseemas no debesim lihds semei,¹³⁾ kaut gan no „ahstu lehgera“ tur strahda lihdsi Treumans, Pluhdons, Wainowstis un ziti. Wispahreji „Df. Wehstnesim“, „Isg- glihtibai“, „Saunai Deen. Lapai“ ir tas „spehks un rette“ rakstneekus weenā deenā pataist par „dekadenteem“ un „iswirtuscheem“, par „jau- neem un swaigeem spehkeem“. Tā peem. „Dsimtenes Wehstnescha“ redakzija, usnemdama Treumana dsejas, pasino, ka nu Treumans zen- tees atswabinatees no frasem, kuras agrat wina dsejā beeschi waldijuschas.¹⁴⁾

Tahdas un tamlihdfigas partejistas kritikas pilda wifus schos progresiwos laikrakstus un wini ir lepni ar tam. Bet nepaleek sveikā ari dsejneeku personigā dsihwe. Schis kritikas un aisrahdijumi neflataš tikai us dsejneeka rascho- jumeem, us wina literariskeem darbeem, bet rauga nomelnot ari peršonu. Te ir toti jauks peemehrs no Lihgotnu Dekaba. Grusna beeschi topot schonglers, jo winsch kahdā weeta fakot: Un dekadenti smok zeetumos. „Winsch ais- mirst, ka swarā kriht kas un par ko? No leelā lihds smeekligam tikai weens solis.“¹⁵⁾ Luht, isflaidrojums tautai, kapehz til „reakzionari“, „iswirtuschi dekadenti“ teef eeflodisti ka politisti zeetumneeki! Zita leeta, kad tahdi deewischi ldeju neseji, ka Lihgotnis, teef eefschā us pahris nedekam, tad tal ari sin: kas un par ko?

Progresiwā kritika eedala wifus rakstneekus diwās dakās: tahdos, kureem wifš ir atkauts un tahdos, kureem wifš ir aisleegts. Un te wifa schi kritika usleek wainagu sawai perso- nibai un partejibai. Janšons lez waj gaisā, kad kahdi no dekadenteem raksta leetu wahrduš ar leelo burtu, bet Antonam un ari wehl ziteem tas ir protams — atkauts. Un Upits taiša jaukas humorestas par to, ka daschi rakst-

neeki saweem waroneem dodot sweschus wahrduš waj few neparastus pseidonimus. Antona Eras un Miras pee- mehram ir swehta leeta un tautiska leeta.

Un pasargi Deewš, ja kahds, kusch „dekadenteem“ peestaitis, rakstītu kahdu dseju par brihwibas zihnu. Tad Janšoni, Janšawi un Antoni kleds nelabā balsi, ka zaur to teekot apgahnita wifa ta brihwibas buhshana. (St. „Sauni waj klauni“, „Wejee elki“, „Muhfu Laiti“ Nr. 213, 1906. g.). Un Andrejs Upits rakstidams „Df. Wehstnesi“

Pee magonem — Jana Rosentala.

par kreewu dekadenteem jau usbudinajas par to, ka gan tee tehwiini drihstot pehdejā laikā nemt wahrdu „tauta“ un „tautiba“ mutē. Tā tad „nolahdetee“ nedrihst sawos sa- zerejumos wairš pat par tautu nemas minet — laikam zaur to tee atnems „progresisteem“ „tautas rakstneeku“ laurus.

Un galu galā Antons laisch wakā asprahtibas par to, ka „dekadenti“ katram darbelim leekot klapt fapšs foto- grafijas.¹⁶⁾ Bet ar winau protams ir zita leeta, un teescham,

¹⁶⁾ „Muhfu Laiti“ Nr. 183, 1906.

¹¹⁾ „Muhfu Laiti“ Nr. 115, 1907.

¹²⁾ „Df. W.“ Nr. 228, 1908.

¹³⁾ „Df. W.“ Nr. 60, 1909.

¹⁴⁾ „Df. W.“ Nr. 46, 1908.

¹⁵⁾ „Muhfu Laiti“ Nr. 2, 1907.

tiklīdī no wina isnahk lahd̄s „darbelis“, tad tur jau ari fotografija klat̄.

Tamlīdīfigu peemehru ir bes flaita, bet ja lahd̄s do-
matu, ka „kritiki“ wiſu to eestata par ſemeem un neze-
nigeem panehmeeneem, tad tas buhtu ruhgti maldijees.
Wiſs tas ir „ſabeedriſko kritiku“ dailums. Tas ir wīnu
galwenais ſtiprums un zaur tamlīdīfigeem panehmeeneem
wīni ſewi ir pataiſijuschi par waroneem un progresiſteem
tās mihtās „tautas“ preekſchā. Un kapeh̄z tad ari ne?
Wiſs isnahk tik lehti, ehrti un bes gruh̄tibam — ta ir
modernā kritika!

Iſtirſajot tahtat ſcho moderno kritiku, buh̄s redſams,
ka wina otrkahrt ir poliitiſka, ne literariſka. Preekſch
„Dſimtenes Wehſtneſcha“ ſwaigi, jauni un leeli mah̄kli-
neeki ir wiſi tee rakſtneeki, kuri peekriht wina poliitiſkeem
uſſtateem. Preekſch muh̄ſu ſozialdemokrateem abſoluti
nah̄ſotnes dſejneeki wiſi tee, kuri peeder pee „Partijas“.
Ahr̄pus „Partijas“ nawa neweenam rakſtneekam idealu,
ahr̄pus „Partijas“ eſoſchee rakſtneeki eſot tikai burſchuafijas
rakſtneeki un to mah̄kſla protams flima. Kā techniſku
peemehru te waru peewest Antona kritiku¹⁷⁾ par Kar̄ka
Kruh̄ſas un Jahna Gulbja dſejam. K. Kruh̄ſam truh̄ſtot
meh̄rku un idealu (protams, ſozialdemokratiſtu) un
tapeh̄z wina dſeja — leiſerkaſte. Zita gara behr̄ns ir
Jahn̄is Gulbis un tadeh̄t bes kah̄da zita motiwejuma
winam netruh̄ſt „ne ſpeh̄ka, ne talenta, ne juh̄ſmu, ne
liriſma.“ Un ta ir muh̄ſu kritikas ſiſtema. Wajaga tik
dſejneekam nemt par motto: wiſu ſemju proletareeſchi...
un wiſch̄ ir gataws genijs: forma, iſteikſme, ſaturs —
wiſs ir nepahr̄ſpeh̄jams.

Bahrejot uſ ſchis kritikas apluh̄koſchanu no zitas puſes,
ir jaſonſtatē ſakts, ka wina ir teeſchi melu kritika. Ir
jaiſnihzina katrs dſejneeks, kas ſewi uſſkata kā indiwidu un
grib juſt un domat neatkarigi no ſabeedriſkā weh̄ja rah̄-
ditaja. Dſih̄damees peh̄z ſchi meh̄rka ſaſneegſchanas, muh̄ſu
kritiki labpraht un ar nodomu melo nenofar̄dami, melo
„progreſa labā“. Janſons, kā leelas idejas neſejs, eesah̄t
pirmais un, protams, nekautredamees, jo wina idejā meli
pilnigi atkauti, pat padara zilweku weh̄l par waroni.
„Defadenti“ ar waru grihot pawest puſaugu meitenes un
ſeh̄nus un dibinat brih̄was mihleſtibas ſaweenibas („Jauni
waj klauni“ 117. lapp.). Wineem eſot „ſalons“ un tur
wīni dejojot apkahrt kailai ſeeweetei u. t. t. Un Lihtognis
ar Antonu peebalſo: Nah̄kat un ſtatatees, Janſons pa-
rah̄dijis muh̄ſu defadentu iſhtās ſejas. „Smallſ eſtets
un atjautibā nepahr̄ſpeh̄ts latweeſchu mah̄kſlas
kritikis.“¹⁸⁾ Teeſcham tahta „atjautiba“ nepahr̄ſpeh̄jama
un eespeh̄jama weenigi latweeſchu „mah̄kſlas
kritikim“.

Un zil ſmal̄ki prot muh̄ſu kritiki iſrakſtit teikumus iſ
Eldgasta „Wiſchneem“ peemehram.¹⁹⁾ Eil ſmal̄ki iſrakſtit
un par jaunu ſaweenot kopā tā, ka isnah̄kt konſiſzejama
grah̄mata. Progreſa labā — wiſs ir atkauts!

17) „Iſgiltiba“ Nr. 9, 1909.

18) „Iſgiltiba“ Nr. 2, 1909.

19) „Df. W.“ Nr. 290, 1908.

No dſejneeka, kueſch iſdewis jau ſeptinus dſejas kra-
jumus, protams, praſis daud̄s wairak nekā no ta, kas iſ-
dewis tikai daſchus. Un Antons rakſtidams par manam
dſejam „Aſtras“,²⁰⁾ paſino, ka ta eſot mana ſeptitā
dſejas grah̄mata, kaut gan ta ir tikai zeturtā. Iſh̄
un labi!

Tah̄du teeſchu melu kritikas peemehru ir nepahr̄redſams
daud̄sums. Bet kapeh̄z weh̄l peewest peemehrus. Waj wiſa
ſchi laiſmeta kritika nawa leelakā melu kritika kah̄da jehtad
rakſtita paſaules literaturā? Kam gan nawa ſinams, zil
nabadſigos apſtahtkos dſih̄wo latweeſchu dſejneeki (iſnemet
tos, kuri ſawus ſpeh̄kus atdod burſchuafijas awiſchu at-
zionareem un dabun kreetnu algu) un zil wīni lepni ar
ſawu nabadſibu! Pat kritiki ſmejas, ka tee eſot nabadſigi
un mitinotees jumta iſtabinās. Un wīnu kritika? To
apgalwo, ka ſcheem dſejneekem, kureem pat beeſchi nawa
deeniſch̄as maiſes gabalina, eſot „ſalons“, kur tee dſih̄wo
beſgala orgijās un dejo ap kailam ſeeweetem, apgalwo, ka
tee eſot no orgijam ſlimi, alkoholiſki, meeſigi un garigi
iſwirtuſchi. Un latweeſchu jaunakā dſeja? Waj teeſcham
laſot muh̄ſu, kaut ari „defadentu“ dſeju krahh̄uminus, buh̄s
lah̄ds atradis to iſwirtibu, par to ir peekleegts waj
uſ ſimts gadeem kritikās. Waj ſchis maſās, klūſās, ſkaidro
ſreſchu dſeeſmas, kaut ari modernā eetehr̄pumā, nedod leezibu
par wīnu rakſtitaju diweh̄ſeku dſih̄wi? Waj tur nawa
weenmeh̄r teeſchanās ahr̄a prom iſ dubkainās dſih̄wes —
uſ zih̄nu waj weentulibu? Es eſmu pilnigi pahr̄leezinats,
ka ſkaidrakas un tih̄rakas liritas, kā latweeſcheem
nawa neweenai leelakai kulturās tautai. Bet „kritikeem“
ir weenalga. Wīnu „progreſs“ praſa melus un wīni ne-
kautrejas. Seſkualiſms, iſwirtiba, reakzija, meeſas kults,
jaunibas ſamaitaſchana — ta eſot latweeſchu lirika!

Un paluh̄koſmees tahtat ſchā kritikā. Waj wina nawa
pee wiſa ta barbariſka kritika, meſchoniga tiktah̄l, ka
katrai kulturās tautai par to buhtu janofar̄ſt, bet muh̄ſu
kritiki to atſih̄t par augſtu kulturās darbu. 1909. gadā
Rigas Latweeſchu Beedribas Sinibu Romiſijas waſaras
ſapulžes redaktors Kalniſch̄ no „Dſimtenes Wehſtneſcha“
iſteiza tos eeweh̄rojamos wahr̄dus, kuri peh̄z peežpadſmitā
gadū ſimtena Eiropā nawa wairs dſirdeti. Toreiſ weh̄l
dedſinaja grah̄mataš un wīnu ſarakſtitajuš uſ ſahr̄ta un
tamlīdīfigu teeſu nu grib eewest 20. gadū ſimteni lahd̄s
„inteligents“ latweetis preekſch grah̄matam, kurās iſteiktās
domas neſimpatiſē ar ſchi modernā kardinata domam.
„Wajadſetu atpirkt wiſas Wirſas grah̄mataš
un tās iſnihzinat, tikai tad teeſchi buhtu
darits kaut kas praktiſks“. Zil netizami un
behd̄igi ari tas neiſklaufitos no muh̄ſu „tautas wadona“
mutes ir nah̄kuſchi ſchee wahr̄di. Un tomehr̄ meh̄s runajam
ar pilnu pahr̄leezibu, ka latweeſchi eſot uſ augſta kulturās
ſtah̄woh̄ka. Noſcheh̄lojama tauta, kurai lahd̄s kulturās
ſtah̄woh̄kis! Waj tad teeſcham weh̄l peh̄z wiſa ta buhtu
jabrih̄nas, ja kah̄dā jaukā deenā uſ Eſplanades turetoš
ſahr̄ts un kulturelee redaktori ar luh̄gſchanam un lah̄ſteem

20) „Iſgiltiba“ Nr. 5, 1909.

dedzinatu tur kāda dzejneka dzejas? Ja muhsu „kritika“ progresēs tā us preekschu kā lihds schim, tad drošchi mehš to sagaaidišim.

Schis Kalnina airahdijums eedroschinaja kāhdu otru kulturas zilvelu, kuresch kā demokrats pašhstams ar šaweem preekschlaffjumeem. Ja dzejas buhs isnihzinatas, tad tomehr paliks wehl dzejneeks. Un tapehž winsch dod labu padomu, kā ar dzejneeku tikt galā, ar to tehwiņu „par ko awišes raksta.“ „Es winam eekšas isgahstu tam šleptawam,“ šaka kāhds wihrs (stahstā „Poessija un Prosa“). Stahstis ir rakstis par „dekadentu“ pehž tam, kad „kritiki“ bija peeteekoschi noskaidrojuschī jehdseenu: kas ir dekadenti?

Tahda ir muhsu „mahkšlas kritika“ schi laikmeta beigās. Kāhds buhs winas fekas, to rahdis nahkoschais laikmets.

Un ja nu beidsot jautajam zil logiska ir wiša schi progresiwa kritika, tad jāšaka, ka logika ir gluschi newajadšiga tahdai kritikai. Wajaga tikai paluhkotees „Dšimt. Wehstnesi“, schai leelakajā rakstneeku un glesnotaju nomelnošchanas lapā un mehš atradišim dihwainakos faktus. Tai pašā laikā, kad tur „dekadenti“ tika lamati pehž wišeem tirgus likumeem un rahditi tautai kā jaunibas šamaitataji, tas pats „Dšimtenes Wehstnesis“ šneedsa tautai wiņu darbus. K. Jakobsons, Austrinšch, K. Skalbe, Eldgasts, Fr. Bahrdā un ziti ir tikuschī ar mihtu prahtu tur usnemi. Tas pats Teodors, kuresch peebalso wisur un weenmehr šiprakajai azumirkka pupei un „Jaunajā Raschā“ nosodija dekadentus, kārtu kārtam pildija un pilda to pašā „Jauno Raschu“ ar Eldgasta, Sengaleeschu Birutas, K. Krusšas, P. Leepina, W. Damberga, K. Jakobsona, A. Austrina, J. Jaunšudrabina, A. Baltpurwina un zitu darbeem. Tapat „Jaunā Deenas Lapa“ ir drukajuse un drutā „dekadentu“ darbus blatus wišniknakām kritikam par „dekadenteem“. Ari „Išglihstiba“ labpraht buhtu atkawuse telpas daudšu „dekadentu darbeem“, ja ween „dekadenti“ to buhtu gribejuschī. Japrasa, ko gan tas wišs nosihmē? Waj teescham scho laikrastu redaktori un literaristo nodadu waditaji buhdami pahrlēzinati, ka mineteē rakstneeki teescham ir iswirtuschī jaunibas šamaitataji ir lihds ar to ari pahrlēzinati, ka tautai jādod wiņu darbi un lihds ar to jāustahda par šawu mehškī iswirtibas kultiweschana un jaunibas šamaitašchana? Kā gan zītadi lai šaprot scho

diwpušibu weentahrschis laštajs? Šeb waj redaktori domā ka mineteē rakstneeki nawa tee negehki, par kureem Janšons tik šwehti lamajas? Ja, kuri tad tee ihstee dekadenti? Šeb tahdu nawa pawišam un wišas schis kritikas ir tikai mulkiba jeb ari noteikts weikals? Warbuht kāhds no mineteem kritikeem waj redaktoreem paškaidros scho jauno logikas parahdibu — laštajs te ir nespehžigs kaut ko šaprast — jo zītad wiša schis kritikas šistema šabruht lihds pamateem. Šeb waj kritiki un redaktori teescham šawus laštajus tura par tahdu ganamu pulku, kuram nawa ne masafas špreeschanas špehjas un kuru war šchodeen mulkot ar kāhdu „dekadentu“ un rihdu pašneegt ta pašā dekadenta dzejas waj stahstus? Laštajam, kas wišus tos kumediņus no malas noskatas, atleek tikai pamudināt tos „progresiwos“ tautas wadonus un šozialos kritikus: „Štrahdajeet kamehr wehl ir tumša!“

Zit tahlu ees tahda „kritika“ un „kritiki“ to rahdis rihdeena. Bet kur wiņi ir nonahuschī jau tagad, to rahda šchahds, warbuht neezigs, bet šihmigs atgadijums. Kā šinams, „progresiwee“ kritiki stahsta, ka „dekadenti“ neeeredšot wiņus tapehž, ka teekot rahditi wiņu „ihstee nosluhti“. Bet no ka zehlušes to rakstneeku nezeeniba, pat nizināšchana, pret mineteem kritikeem, kuri weenmehr ir leeliti un zelti, kā tautas rakstneeki un ihsti dzejneeki? Kā šinams, Šauleets weenmehr ir atšihšs no Lihgotna un Upišcha un stahwejis nost no jaunatās rakstneezibas wirseeneem — weens pats. Un tomehr, kad wiņu usaizinjaja par lihdsštrahdneeku pee „Išglihstibas“, kur kā waditajs bija ari A. Upits un ziti „kritiki“, tad Šauleets rakstija „Išglihstibas“ redakzijai, ka pee šchurnala, kuram par redaktoru waj ari tikai par lihdsredaktoru ir Andrejs Upits, winsch nekad newarot lihdsštrahdat, ne ari šawus darbus drutat. Tā isturas bespartejiski rakstneeki jau tagad pret progresiwajeem „mahkšlas kritikeem“.

Bet peetiks. Newillschu deenas gaišmā wehl druhmakas ainas is muhsu kritiku apstahkēem. Warbuht tās jau tā kā tā pahral pašhstamas.

Tagad man jāpahreet pee ihšam peesihmem un paškaidrojumeem, kas tad ihsti ir tee breešmoni dekadenti un kas jāšaprot sem rakstneezibas wirseena dekadence. Tad progresiwas kritikas kulturas darbi buhs redšami warbuht wehl no zitas pušes.

Biologiskas parahdibas.

J. Nowikowa.

XII. *)

Bagatibas pateesā daba.

I. Ka šozialo šinatnu progresš teek leeliski aiskawets, išskaidrojās ar to, ka winam jāišskaidro parahdibas, kurās mehš pašchi dišwojam. Tapat kā mehš gaisu nerešam,

*) Stat. „M. W.“ 19. num.

kuresch muhs no wišam pušem apwahsch, tāpat newaram pamanit notikumus, kuri ikbrehd ap mums norišinajas. Gabrielam Lardam naw netaišniba, kad winsch šozjologus luhdsin luhdja, apluhkot to, kas pašahwigi ap wineem atrodas. „Šinatne,“ Waksweilers šaka ar pilnu teesibu, „nekad zits nelas naw bijuse, kā itdeenišchās atšinas faktoru eerindošchana šistematiškā atšihšchana.“ Taišni wišween-

fahrschafas leetas ir tās, kuru ihstena buhtne wisgeuhtaf iſſkaidrojama.

Kas te teiktē, to wahrdu pa wahrdam war atteezinat ari uš bagatibu. Newis ween maſiſglihtoti kaudis, bet ari wiswairaf iſglihtotee, walſts wihri un pat ſlaweni nazionalekonomi neufker winas ihsteno buhtni.

Weeſchi eſmu jautajis perſonam, kuras ſozialajā hie-rarchijā eenem augſtu ſtahwoſki, ko wini ſaprot ſem wahrda bagatiba. Daudſi teizās neſpehjiigi dot atbildi. Bet kaš atbildi dēwa, tee bagatibu iſſkaidroja wiſnejehdſigalā un behrniſchigalā kahrtā. Kahda zita ſchēira perſonu uš mani noſlatijās nizinoſchi, kad eš ſcho jautajumu zehlu preeſchā. Tā eš atzerejos kahdas meitenu ſkolās wadoni, kura man atteiza: „Kā nopeetnam zilweſam eeſpehjams zelt til nee-zigus jautajumus? Kam taš lai der? Kapeh; juhš gribat ſinat, ko ikweens zilweſs ſajehdſ: ja ir nauda, tad ir bagatš.“ Pee tam wina parauſtija plezus un pagreeſa man muguru.

Par nelaimi zilwezei bagatibas ihstēnās dabas iſpra-ſchana ir wiſai ſareſchgita un wiſai geuhta. Ir pawiſam neeeſpehjams, jautajumu apgaiſmot zaur deſinijiju weenā weenigā iſteizeenā; to wajaga pahrbaudit no wiſam puſem un iſdarit kahrtigu nolentſchanu. Tikai tad wina war eekarot un eeguht ſkaidru un gaiſchu ideju par bagatibas dabu.

Apluhkoſim wiſpirmš bagatibu no ſiſiſko apſtahſku weedofka.

Par bagatu ſauzam tahdu ſemi, kurai ir augligi ap-gabal, mehrens klimats, peeteekoſchi daudſ, bet ne pah-leezigs leetus, plaſchš kugojamo upju tihtšs, ogles un ziti mineraki mehrenā dſikumā waj pat ſemes wirſu, almenu lauſtuweš, no kurām war dabut labu materialu buhwem, meſchi ar labeem kokeem. Turpretim par nabadſigu ap-ſihmejam ſemi, kuras apgabali neaugligi un ſlitti apuhde-noti, kura auſta, kurai truhſt kugojamu upju, mineraku un t. t. Kahda nu ir ſtarpiba ſtarp pirmo un otro ſemi? Starpiba ir ta, ka pirmā ſeme labi peelahgota zilweku wajadſibam, ziteem wahrdeem ſakot, ka ſtarp pirmo ſemi un zilweka organiſmu paſtahw ſawſtarpeja peeteekoſcha un apmeerinoſcha atteeziba, kamehr otrā ſemē ſchis atteezibas naw. Muſhu kermenis zeeſch, kad winſch atrodas tempe-raturā apalſch 18 gradeem. Ja muſhu ſemē ir zitads klimats, weenaga, ſiltakš waj auſtakš, tad wairš naw ſchis ſawſtarpejās atteezibas. Tahlak zilwekš wehlaš preeſchmetuš nogahdat no weenas weetas uš otru, lai winam dſihwē buhtu wairaf pahrmainas jeb wairaf baudu. Tapeh; winam no ſwara, ka winam ir dabifki lihtſchi, kur prezes war weegli iſlahdet un eelahdet. Ja nu ſemei ir daudſ ſchahdu lihtſchu, tad paſtahw ſawſtarpeja atteeziba ſtarp zilweka perſonibas wajadſibam un ſcho ſemi. Tapeh; kahdas ſemes bagatibu waj nabadſibu iſtaiſa winas topo-graſifkee (orograſija un hidrograſija), geologiſkee (klimats, peekraſtu weidš un ziti), mineralogiſkee (raktuweš, almenu lauſtuweš), botaniſkee (dabiſtā flora) un ſoologiſkee (da-biſtā fauna) apſtahſki.

Peewediſchu tikai diwi peemehtuš: „Ap 18. gadſimtena beigam pahr Borostaunefas almenogtu raktuwi Skotijā

2400 pehdas no kraſta juhrā bija uſtaiſiſts apalſch almena walnis akas weidā, kuſch ar ogkrattuwi ſtahweja teeſchā ſakarā. Tur iſ dſilumeem eelahdeja ogles kugoš.“ Tas ir weens gabijums, kur daba zilweka wajadſibam pilnigi peemehtota, jo ogku eelahdeſchana taiſni kugi toti paahtrina wina iſwadafchanu.

Te nu wehl otrs peemehtš, gluſchi otrads: „Tas nu gan nenotifa iſ garigas maſwehtibas, ſaka Reimonds, ka agrakee Amerikas eemihnteeſi nebija paſpehjuſchi ſaſneegt lihdſigu progresu kā eiropēeſchi. Tee bija aplahrtneš apſtahſki, kuri winuš tureja ſemakā ſtahwoſki par eiropēeſcheem. Daba bija ſkopa. Wezajai paſaulē ir 10 ſihditaji mahſlopi, Amerikai tikai weens weenigš, lama. Ta ir kaujama, bet maſa, ſaſtopama tikai weenā weenigā apgabalā un nedod zilwekam peena. Tapeh; tur ari ne-bija ratu, leelu zeku, ahtru ſatikſmes lihdſektu, tirdſneezibas pa ſemi, nekahda atradinaſchana no ſihſchanas un tapeh; eedſihwotaju lehna wairoſchanās, nekahdu darba lopu un tapeh; ari nekahdas ihstēnas ſemkopiabas. Pretim muſhu daudſe-jadai labibai tur bija tikai weena weeniga, kufuruſa, un toti maſ auglu koku.“

Ta nu ir ahreja daba jeb pareiſati ſlora un fauna, kura zilweka wajadſibam toti maſ peelahgota.

No paſchas ſimās ſenatneš, tās ſemes, kuras wiſlabat peelahgotas muſhu biologiſkai konſtituzijai, dehwetas par bagatām, kamehr maſ peelahgotas ſemes ſauza par nabagam. Un taš ſihmejas ari uš eſtetifko puſt. Zilweka wajadſibam labi peelahgotu ſemi ſauzam par ſkaiſtu, un ſlitti peelah-gotu par neſmuku. Tapeh; ſemes jeb ahrejas paſaulēš apſtahſki jau ſen pareiſi apſwehrti kā bagatibas ihstēna daba. Zilweku neſkaitamais wairakums eeguwiš no ſcha weedofka pareiſu ideju par ihstēnibu, tapeh; ka neweens par bagatu neſaukš neaugligu un tuſkneſchainu ſemi, nedſ par nabagu augligu un ſmaidofchu apgabalu.

Bet neweena ſeme zilweka wajadſibam naw pilnigi pee-lahgota. Weenā pa ſeemu ir par auſtu, otrā pa waſaru par karſtu, treſchajā no dabas augoſchee augi naw tahdi, kuri dotu wiſlabako baribu, zeturtajā kalni ir par augſteem, peektajā kraſti par klajeem, tā ka kugi tur newar dabut peeteekoſchi droſchas oſtas.

Un tad eefahſas preeſch zilweka wiſas tās puhleš, kurām japahrgroſa ahrypauſe un japeelahgo wina waja-dſibam. Semēš, kur ſeema par auſtu, buhwē kurinamāš ehſas; kur par daudſ ſauſš, tur eerihko apuhdenoſchanu; ſinamu augu weetā audſina zituš; par daudſ ſtahwee no-kalni teel pahrwehrti par teraſem, kur eestahda auglu kokuš un ſehj labibu. — Walar-Auſtralijas ſelta lauſu apgabalā nekad nelihſt leetus, tā ka Kulgardijā, kad tur ſahka meklet ſeltu, par pudeli uhdena ſamaſhaja ar 30 ka-peikam. Tagad tur ušbuhwetš uhdenwadš, kuſch padara to paſchu, itkā ſemē lihtu leetus. — Kahdu deenu eš pa-ſtaigajos ar kahdu ſoologijas profeforu no Genujas uni-werſitates pa jauko zeku no Seſtri uš Lewanti. Kautkahdā gabijumā eš winam teizu: „Zuhš, italeeſchi, tatſchu ihstēni laimigi, jo daba Zuhſu ſemi apbrihnojami peelahgojuſe Zuhſu wajadſibam. Pee Zuhš kalneem ir apbrihnojamas

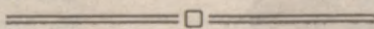
terases, kur aug wisderigatee augi. Kur mums Kreewija ir kalni, tur tee ir tik stahwi, ka us winu nolejam neka newar audsinat." Mans profesors pasmaidija un es pajautajos pehz eemefla. „Ja, waj tab Suhš neredseet, ka wisas muhsu terases ir mahsklistas. Tikai tapehz, ka muhsu fentschi preeksch kahdeem 2000 gadeem tas ustaihsjuschi, tas pasaudejuschas jebkuras pehdas no zilweku roku darba un dabujuschas dabistu isskatu.“

Tad nahf leelais pulks to darbu, kuri pawairo semes zelus. Pee teem peeder ostu buhwes, dambji, leelzeki, kanaki u. t. t. Peeftaitim te wehl besgaligas publes pee mineralu apgabdashanas, buhwmaterialu ismantoshanas, ruhpnzejiskas pahrwehrtibas, dabisto spehtu kalpinashanas u. t. t. Wifš schee darbi pahrgrosijuschichi semi tahdu, kahda ta jo labaki kalpo zilweka wajadsibam. Schi peelahgoshana nu ir bagatiba.

Newajaga aismirft, ka schi peelahgoshana noteef bes rakshanas; jo nepeteef kahdu lautu ta sakahrtot, ka to war apseht; to wajaga ilgadus apseht un usturet ta pirmatnejo auglibu. Nepeeteef usbuhwet namu; to wajaga usturet labā stahwolki, jo zitadi to laika jobs sagraustu. Nepeeteef israkt ostu waj kanali, tos laiku pa laikam wajaga isbagaret, lai tee neaifsemde. Ahrapaules peelahgoshanas darbi nekad nebeidsas, tapehz ka tee weenmehr paplaschinajas. Augligas semes plaschums war paleelinatees uf neaugligas semes rehkina, jau apstrahdatos laikus

war wehl wairat notihrit no atmenem un mehstot, wahrdu sakot, bagatiba zefas no zilweka nerimstigas eedarboschanas uf sawu apfahrtni, — ta ir pastahwiga raschoshana.

Pa gadu simteneem ilgām publem frantschi sawu semi eewehrojami pahrgrosijuschichi. No 53,600,000 hektareem semes wini peelahgojuschichi 18 miljonus hektaru preeksch labibas audsinashanas un 4,500,000 preeksch wihna kopshanas; wini usbuhwejuschi 10 miljonus namu, lai waretu issfargatees no negaifa, ustaihsjuschi 432,000 leelzekus un 46,000 kilometrus dselszetu, isratuschichi 5000 kilometrus kanatu, uszehluschi nekaitamas ehlas, ka basnizas, pilis, teatrus, restorazijas, wolfsales, eerihkojuschi dauds promenadu un parku u. t. t. Ta ka wisas isdaritās pahrwehrtibas ir toti eewehrojamas, tad faka, ka Franzija ir bagata seme. Turpretim ar tahdu paschu teeftbu faka, ka Kreewija ir dauds nabagata par Franziju, tapehz ka Kreewija sawu eedshwotaju wajadsibam dauds masaf peemehrota nekā Franzija. Ta Kreewijas deenwidos ir plaschas stepes ar besgaligu auglibu. Deemschehl schis apwidus wehl ir flikti apuhdenots un kad pawafara leeti neusnahf, tad pasafainās raschas weetā war usnahft leels bads. Tapehz Kreewijas deenwidi ir nabaga seme. Ja tee buhtu apgahdati ar wefelu tihflu apuhdenoshanas kanalu, tad tee buhtu tikuschichi par pasaules bagatako semi.

Pelekais barons.

Scholaitu epos seichās nodatās. Wiktora Eglijcha.

III.

Ismisums un atmosferas.

1.

„Sweiks, mihlais Ludwig, tā jel juhti?“
 „„Al, Marta, dwehfelē man naktš
 Nemeenas swaigsnes, juhtos gruhti,
 No debesš wifš man gaischums jagš!““
 „Ir weena wehl . . .“ „„Naw man ta lauta —
 Tā pagehr gods mans, mana tauta!““
 „Bet firds?!“ „„Ta peewik, wehlah mahz.
 Es nabags. Wihru wada prahts.““
 „Bet Ludwig! . . .“ „„Marta, tawu rehtu,
 Rā manu, daba isdseedēs!““
 „Gars mee fa naw! Tik kaps to spehs!“
 „„Tu kruhtl garu nes wehl swehtu,
 Tas wifš war. Bet ko war mans?
 Sen winam judis labais gans!““

2.

„Es, Ludwig, neisprotu tewis.
 Tu paleez mihklains. Tawa naktš
 Waj noseegums?“ „„Nē, Deews to dewis.

Jeb — zilweks noseegums, Ta waktš
 Ja beigufes . . . Wehl paleef laime.
 Bet mana laime — breefmu faime!““
 „Tew zihna wehl un nodoms swehts . . .“
 „„Al, wifš jau suhd, wifš pahrwarets!
 Man galwa greeschas . . . Sneeds jel glahfi.““
 „Tee, Ludwig, murgi, murgi tee!“
 „„Naw murgi! Sodi beidsamee
 Tik jaatrebj mums! . . . Wehl — wehl lahfi!
 Al Deews, waj pehdejs zilweks es,
 Wifš mani postā — postā nes!““

3.

„Al Ludwig, Ludwig, tu man waivees.
 Tew wehl kahds flogs, jo mehrtis taws
 Ne schitais ween . . .“ „„Wehl preeki fairree,
 Dauds seeweetes . . . Tam wihrs nu saws.
 Bet weena, diwas — at! — jau mira,
 Lihds muhsu ihfais sakars ira . . .
 Sel nebihstees! Tas tewi glahbs,
 Schis saldais dsehreens galā stahbs! . . .
 Bet man kur glahbtees! Wihra duhscha —
 Tu weenigā! Man jaispehrt schis noseegums,

Jeb firds man — firds man muhscham stums.
Waj pekles waldineeks pats buhschu!
Tihrs, bagats, brihws — reis deefin kas
Un tagad wehrgs — wehrgs! Waj zil mas . . .”

4.

„Tehws manis neatstums. Es luhgschos,
Alj tewis folischos. Taws gars
Wehl dshhws un leels! To fewi suhkschos,
Lihds postu uswardes mans spars . . .”

„„Tu domà to es pazeest spehschu,
Ka Marta semofees? Al, dsehfschu
Es dwehflè swaigsi nehdejo!”

„Tu lepnis — jaimo tikai to!”

„„Es lepnis? . . . Lepnais klusu zeetis.

Es runaju. Kaut nesuhdsos.

Tu tatschu redsi mirktus schos . . .

Al, Stikka breefmigà! Tà zeetis

Ir tikai Zeiss!) . . .” „Waj Hera es?

Bet sinu, juhtu — deram mehš!”

5.

No azim kriht tai afraş retas,
Un wina waldaş, zeesch un zeesch,
Lihds ahrprahtiga gultà metas,
Ap kalku tam, to schnauds un speesch,
Un aismirst wifu tee, kas bijis,
So flats teem laimi eeraudsijs.
Bet lihds to isfihst mulas spehks,
Dsimst atkal schaubas, molas, grehks . . .
Un wina fauz: „Es nepeekauschu
Tew grimt! Tu dshhws. Bet ari swehts
Wehl wesefosees! Ifkaulets
Tew meers tiks Rigà. Lewi flauschu,
Lihds ifrauschu is smagàs nahts!
So lihds wehl labo garu wahts! . . .”

6.

„If Stikkas Zeiss, tu fini, modees
Lepns, spehzigš, wisaptweroschs, afs;
Lahds nerimstoschà zihnà dodees,
Lai reebjas wiş tew, wiş, kas mass.
Luhf, lahbai buht wajg wihra gaitai,
Ne dihki smalt kà tumfà maitai!
Un tik kad juks scho kaulu spehks,
Tam lihdsi ar wiş postis un grehks.”
Tà waronigà Marta fauja . . .
Bet pekè wina gars jau gahjs
Un foga krehfla preekschà stahjs,
So ismifums tam domas jauza . . .
Kà lihks bahls tàs kawaleers,
Tà bailès tshufst: „te der tik meers . . .”

7.

Un noreet faule weenàs leesmàs,
Wif selta lahşes — debefš raud.
Lej daba elju gara breefmàs,
Bet firmais Pehrkonš ruhş un draud:

Tu zilweks puteklits tik efi,
Kaut garu leelu kruhtis nefi,
Un ideals tik tewi glahbs,
Ir tad, ja prahts tew neatflahbs . . .
„„Kà weeglat paleek. Marta, fshupsti
Sel peeri man. Al, waj jau nahts?
Un swaigşnes logà? Gaischs mans lahts! . . .
Bij kaisli taru wahrdu schupsti,
Bet es — jau deesgan maldijees.
Zeksch man us preekschu augschup ees!

8.

Tu, Marta, tihra wehl par leeku
Un daika pahraf. Ideals,
Ta spehtu juht es feno preeku,
Mans, fini, Tu. Bet nahwes bahls
Un flims es . . . Muhsu zeki schkirti.
Pee manis tu wehl neiswirti,
Tew zits par mani wairaf dos
Un tawu firdi eemantos.
Kaut palikfi man muhscham prahtà
Tu weenigà, bet . . .” Marta jau
Sen projam. Skatas, wairš tàs naw,
Naw skumjà gihmja faraudatà.
Al Deems, zil daitš winfch bij un kairš!
Bet Sehjam neredset ta wairš.

9.

Pee fewis straujà ismifumà
Ta domaja: wiş augstis un swehts,
Kas glahbj muhs dshhws apnikumà,
Uj muhscheem manì pasaudets . . .
Bet drihş schàs domas ta pahrlaboja:
Kaut paschas laime aiseet bojà,
Bet spihd wehl tumfà eeradums
Un leelais dshhws peenahkums . . .
Kà fugis juhà, wehtras kultà,
Ta beidsot ostà eewillkfees
Un sawai firdi peewillkfees,
Lihds trahpis wina nahwes bulta.
Ta juht, zil winai liktens kauns,
Bet jer, jo winà wiş wehl jauns.

10.

Pee ta, kas wina breefmàs wihla,
Ta augschup wairš tik meitas dşen
Bet mostas atkal dshhwà mihla:
Ta uguns molàs dreb un şten,
Lihds eebehgdama buduarà,
Lihds rihtam neishnajt wairš ahrà;
Un mahş to mihlestibas bads
Un tuberoses aromats,
Lihds flukei nosuhd salda dufa,
Lihds şaprot ta, zil bijis welts
Ir daità jaunib's şapna selts,
So augums tai kà swezei kufa,
Kà ehnaì tumfchs tai kfuwa waigs,
Kà pehrles juhà — azu saigs.

Un wihrs wehl neteef iswehlets.
 Pat winas deht ja duelejas
 Ta tikai sobojas un smejas,
 Un sabeedriba spreeda jau —
 Tai firdsapšinas sen wairs naw.
 Bet neween apšinu, pat firdi
 Ta dascheem rahbija. Rahds preefs
 Tas wineem bija, minet leefs.
 Jo firds tai — laštaja, dsirdi! —
 Sirds, domu spehfs waj weenigai
 Bij Rigā tai — jo wihs bij tai.

19.

Tif dahrgās mantas wina flehpa
 Un beeschi saweem draugeem pat,
 Un tikai tamdeht neiflehpa,
 Un nemiteja waldfinat.
 Wisbeeschaf wina ismelojās,
 Jo waj gan meli tahdu bojās,
 Kam firdi bija flehpiams selts,
 No kaišlas uguns muhscham swelts?
 Un kuras garschai ismekletai
 Wihs reebās, wihs, kas nebij ihsts,
 No kauschu bara pelts un nihsts,
 Wisbfikā dailē informetai.
 Tif Lewi tā wehl firds man min,
 At, Marta — Marta Dsolin!

20.

Bet Tu jau noej kapā wehšā,
 Kas redsejs — neredšs Lew's wairs.
 Wislarštās flahpes gars Laws dsehfa —
 At Deems, zil dšihws tas bij un fairs!
 Un kur gan wihs mehš tad bijām,
 Zeb ehrtšchfus Lew — tif ehrtšchfus wijām? . . .
 Tā Zeifs pats bijis aptumšchots,
 No Atas^o) reis. Bet smags tad fods
 To trahpijis — ta lejup sweesta,
 Kur beeschi laudis malda nu,
 Un reisem tahdus pat, tā Tu,
 Jo nahwe mums no winas spreesta . . .
 Un paleef man tif roses sars
 No Tawa kapa. Wehl Laws gars? . . .

21.

At, waj lai smagās lodes trahpits
 Wehl wanags gaišā pazetas?
 Bet turpinaschu neiflahpits
 Es sawas rindas pameštās . . .
 Rā dalkai ehlat, sibins fstartai,
 Wairs nebij tahfs ir muhsu Martai
 Waj walgs, waj gifts, waj rewolwers,
 Un wainigs buhtu — flimais pers.
 Bet biju laikā tai pee rofas.
 Kas weegli winai bagatai,
 To eetschufsteju ausi tai,
 Rā sen jau pahrzeetis schās mofas.

Un bija tas — wihrs, mehrtis, darbs,
 Kas glahbj, kaut liktens bees' zil fkarbs.

22.

Ta reschifori, kas no Helnes,
 Pee sewis eeaizinat leef,
 Un domas neifkoptas, melnas
 Pee winas demonstretas teef.
 Ar awisch' schurfam zihnidamees,
 Un reisem pat jau sabihdamees,
 Tas winas sahlēs spihdet saht,
 Tā sawus mehrtus isteikt mahf,
 Ka pilsoni tā sawitnoti,
 Is katris seedo, zil ween spehj,
 Un sauns tā spatus naudu sehj —
 Sauns teaters teef atwehrtš, proti.
 Un Martai wajag stutet to,
 Lihds peekrifchanu eemanto.

23.

Kaut sobijās tās sfopais papa,
 Bet reschifors bij sahtans pats.
 No wina Brands lad uswests tapa,
 Tas papam litās tuws tā rads.
 Ta pate atteifchanās faušā,
 Ta pate darba deena gaušā,
 Un tuwat, tuwat ideals,
 Kaut pats tā gindens tumšchs un bahš.
 Un kruhti wahrgā paschapsina:
 Lew weenigajam milijons,
 Un wisur tawas meitas tons,
 Un pilnas awises no wina.
 Un nostaidrojās wezim sejs —
 Winsch atfswabinats Prometejs.

24.

Winsch eekarst lihdsi dalkai meitai,
 Un wežās azis walgas teef,
 Kur apfahrt damas, lungi strej tai,
 Winsch winai apprezetees leef.
 Un Marta dalki isweizgā,
 Bet sawam tehnam pateizgā
 Tif prafa, ko lai prezejot?
 Un wezits wihru winai dod.
 Naw jauns schis wihrs, bet bagats toti,
 Wisolidakais redaktors,
 Kam schurnalisti wesels fors, —
 To warā wihs mehš jau doti.
 Us fugu scho man sobi neef,
 Kaut šinu — nost tee mani rees.

25.

At, fihlās weenas deenas muschas,
 No jums pats debess notraipits!
 Is puhta stropos samufuschas
 Nu winas jautreem koreem fihz.
 Rā nosaimoteem mahzitajeem,
 Kas awis zirpt par fwehteem, wahjeem,

Tà tagad dots scheem infekteem
 Stary deeweem fihht un zilwekeem.
 Un wairš til reta gaischa doma
 Šš muhschibas pee tautas teef,
 Kur gara bauda suhd un feef, —
 Bet waj gan ilga mušchu loma?
 So deenas spehjat dsejneeks sauž,
 Kaut apfahrt wehtra fihž un kauž.

26.

Un schahdu kahro mušchu tivanā
 Bij Martas sposchai swaigšnei křist,
 Rā Faetonam?) Eridanā,
 Un asarās lihds zekeem břist.
 So winai bija wišs weenalga,
 Tik kallā nemeta few walga,
 Bet sawam wihram kkuwa ta
 No wišam ustizamakā . . .
 Rā Salkšchu tehws⁸⁾ wihrs ašo mehli
 Un lihšos naguš waldit faht,
 Bes alus smataš mahjās naht
 Un waid pee winas gultas schegli,
 Lihds teef kā wilkam atmešts tam,
 Pa wahrdam gaischam, laipnatam.

27.

So Marta zereja ar laiku
 Tà winā garu modinat,
 Lihds, išwehms smago melu twaitu,
 To nahšs kā zilweks godinat.
 Un gadeem willkās gruhtā zihna,
 Lihds sahla ronam spihdet swihna,
 Lihds tika fšjats mušchu kors,
 Ar godu minets reschifors.
 Bet kas gan mulkim prahtu eedos,
 Bij Marta winā wihlusees,
 Sau schaubijās, waj winsch ko spehs,
 Bet wahjam — wahjam wina peedos.
 Aij wina pate publesees
 Un redakzijā fehdet ees.

28.

Al feewas, muhsu tschaklās feewas,
 Te peemehrs jums, kā mihlet, zeest,
 Rā baudit, nebaidotees neewa,
 Tad dšihwi peenahumeem spreest:
 Wistumschās wehtrās laiwu wadit,
 Kad wajag — darbotees un radit.
 Tik nebij behrnu winai wehl,
 (Wihrs newefels — tai naw to schehl)
 Un tamdeht jauna ta arweenu.
 Pat paleef daitaka, jo stahws
 Tai nobreest zeets, an dšihws, un prahws.
 Rā brunineeks es winai deenu,
 Bet peenahfums mums abeem fwehts,
 So grehts, kaut aifrauj, — tukšchs un lehts.

29.

Tās wihrs til manu dseju wajā,
 So buhdams mahjits adwokats,
 Pilns likumeem winsch dewees klajā,
 Bet dsejā dsejneeks likums patš.
 Tik nenemu es winam launā,
 Ka netihtot schim stilā jaunā
 Ne dšihwot, domat ko, ne just,
 So dšihws wehl winā Gete kust.
 Un wispahw wahzu dsejas wihri
 Tik derot kam, un peefaukt mums
 Tos esot dšihwes usdewums,
 Tik puhls wehl kustinams ar fwihri . . .
 Rā maisš kahds, tumscheem waigeem, schehls
 Man prahtā eespedees schis tehls . . .

30.

Bet tautā zeeniba tam leela,
 Pat nes' waj Weinbergs winu smeess . . .
 Kaut nebij pateiziga weela,
 Bet sinu — wina leetā ees.
 Un dseefma, skumjatā no wišam,
 Sa nobeidsas ar maisšem, zifam,
 To pagehr pati dabas balfs —
 Luht kamdeht dseefmai jautris gals.
 Tik weens wehl šakams: redakzijā
 Kad Marta nosehdās, ir es
 Pee wahrda tikū. Abi mehš
 (Ko tikai wehlat pamanija)
 Rā Heraklest status mehšt
 Tad sahām: radot, wežo plehšt.

31.

Kur ziti kawās waj ar speekeem,
 No weetas neteefot nekury,
 No freeweem, romaneem un greekeem
 Mehš greesām bagatibas schury.
 Un ko ween pahrdšihwojšchi bijām,
 To wišu dšihwos pantos wijām,
 Bet teikt ko sawu kuram dots,
 Tam wara, pašchapsina, gods.
 Al kahda dwehšma dšihflās lehjās,
 Kahds domu daudsumš spreedās fleegt
 Un Kinas muhrus graut waj leekt,
 Lihds schim kur awišschurkas rehjās.
 Un litās tuws waj renefanšs,
 Rā spreest jau sahla wahzu Šanšs.

32.

Un teescham — renefanšs mums waramš.
 No sozialistš, deladents
 Sau pašahjis, tas tahlat darams,
 Tik pirms lai schurkas alās trenž!
 Kaut dots iddeenas winam pehreens,
 Bet junijā⁹⁾ ihšts Pehrkon-spehreens,
 Tad ari tauta atmostos,
 Uš laukeem knauktu tās un tos.

Schos wafâ pestijs Afar' Jahnis,
 Vet waj gan Jahnis bija tahds?
 Tam finafchanas, gars un prahts,
 Kaut Weinbergs wînu muhscham gahnis.
 Vet dseedajums schis nobeidsams,
 Tik pirms wehl Afars flawejams.

33.

Leels winsch pee leetas, pee kaut kuras,
 Ta dshwâs domas sibet sib,
 Pee wina tautai japeeturas,
 Ja faules muhschu dshwot grib.
 Weens muhsu wîsu wajadfibas
 Tas wîfas aptwehra, un gribas
 Mums lihdsset wairaf bija tam,
 Râ kopâ fîntâm beedribam.
 Râ krusa wina wahrdi bira!
 Schis Demostens,¹⁰) wehl Perikles
 Mums kkuhtu — weegls bij winam wîfs.
 Ta weenigâ man schehl, kas mira.
 Is wina dwehsa milscha spehks,
 Winsch weens mums titans-pahrzilweks.

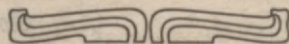
34.

Kad muhsu schaurâ dshwê ffatos
 Un prafu, ko man deewinat,
 Kam dahwat pantus pazilatos,
 Sirds teiz, kaut kuram manispraht,
 So naw kas isdarijs ko buhtu,
 Lai flawejams us muhscheem kkuhtu.
 Vet Jahnis Afars? Satruhftas
 Man firds, bet, juhtu, sawaldas.
 Wisdsftâs aisdomas tad prafa:

Waj bijuschi mehß weenispraht?
 Vet prahts man firdi fîst, waj fahrt!
 Par to lai isspreesch tee, kas lasa,
 Vet Afars warons leels un ihst,
 Waj weenigais wehl firdi schkîhts.

* * *

Treschâ nodata. 1) Stiffa bija weena no trijam breefmi-gajam apatschemes upem. Kas winâ ispeldejâs, peemehram Achilleis, ta wairz neweena bulka neaifsnedsa. Pee Stiffas swehreja kâ deewi, tã zilweti. Zeiß is Stiffas ifnahzis lepnis, gudris, spehzigis un waldochks. — 2) Domats pasihstamais mîts par Persefontas nolaupischanu Demetrai, par pehdejâs ilgo ahrprahtibu un winas kulta nobibinaschanu Eleistnâ. Râ us spezialu indeeschu paralelmita iswedimu war aifrahdit us „Nali un Damajantu“. — 3) St. Iliadâ 14. dfeed. (153—355 r.) un 15. dfeed. (1—35 r.). — 4) St. Iliadâ 3. dfeed. (180—460). — 5) Schis Dwidâ darbs originalâ „Ars“, waj, kã wehlat tas eesauhts, „Ars Amataria“ fauzas. Vet tiipat isdewigi to war apshmet ari ar „Ars Amandi“ — mahtsfa mîhlet. — 6) Ata, gara aptumschotaja deeweete, lihdsiga Lautenbacha apdseedatai Kildai — Seewalkai. — 7) Reisdeweess Apollons, kas gan duhschigi sagrahbj faules kumelu groschus, bet kuresch neprot ecturet ihstã widus zeta, te eestreedams swaigsnâs, te kalnus apswilnadams, lihdsj Zeiß fa-dusmojees fasper to ar sibeneem, un Faetons eekriht dshintarupes Eridanas dselnê, apraudats no brahka gulbja un mahjam papelem. — 8) Salkscha tehls atrodams tautas pasatâs un wairakfahrt apstrahdats no muhsu dsejneekem — Aufeska, Lautenbacha un Fallija. Schajã teikã teel simbolisfeta dabas un instinktã pasaudetã zihna pret zilwezigu un kulturã. — 9) Domatas S. R. Wafaras Sapulzes, kuras parasti notet 17.—18. junijã, un tad teel apspreesta kã pehdejã gada literatura, tã ari schurnalistika. Schehl, kã apspreeijos aifween teel eewehleti invalidi waj pahral sati sehni, bet ne swarigakee darbi-neeki. — 10) Demostens, kã finams, bija waronigs greeku tautas, jo fewischi ateneeschu, usmudinatajs aifstahwetees pret makedoneeschem. Meera laikos schis genialais wîhrs, jadomã, buhtu tiipat leels fabeedristo spehtu ismantotajs kulturãs pazelschanai, kã senatais Perikls.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Etebi dšrnawas un smehe atradâs us schauras semes strehmeles, flalka lihfscha, kuram aplahrt schalza Bjernas upite. Krahldama ta drahsâs lejup pret scho semes gabalinu, balti putodama no warenã krituma, kuram pretim, fargat apbuhweto semes gabalu no uhdens, bija uzselts leels atmena wîkau schkehlajs. Vet tagad tas bija jau wezs un muhschu walbija kawaleeri. Tee gan kuhjojâs, ka lai balles buhtu fmallas, bet kã strahdaja uhdens ap wezo dambi, par to neweenam nebija laika paruhpetees.

Un tuwojotees pawafaram, dambis sahka padotees uhdena warai.

Etebi uhdens krahze ir lihdsiga milfigãm granita trepem, pa kurãm lehladami brahschas Bjernas upites wîkni us leju. No straujâs gaitas tee reibst, kuhleno, apmetas otradi, fitas weens pret otru. Rã dusmâs wîni us-

fleenas, apschakstina zits zitu ar putam, kuhp pahr atmeneem un pahr seelstam, pazetas atkal, lai atkal kristu un kluptu un mestu kuhlenus un flectos un kleehtu.

Un tagad schee meschonigee wîkni, apreibuschi pawafara wehjà, traki aif atkal dabutâs brihwibas, metas ar joni pret wezo atmena dambi. Tee leen kuhdami un kuhdami tam klahst, fashleenas augstu pee wina kuhstim, atwekfas atkal atpakaf, itkã buhtu fastuschi sawas baltšprogainâs galwas. . . Usbrukums top spehzigis, tik spehzigis, kã spehzigaka un nitnaka newar wairz buht. Leelee lebus gabali noder wîkneem par wairogeem, koku gabali par seenlauscheem. . . Wahrdu fakot, tee gahschas, lauschas, krahz pret nabaga kuhri, leelakajã zihnas kaislibã, kamehr peepeschi issfatas, itkã kahds teem buhtu usfauzis „Ufmanatees!“ — Tad wîni metâs atpakaf un pastatees —

teem lihdsti jau welas leels, no dambja atraifjees atmens un murdedams nogrimst straumes dsihlē.

Leelas gandrihs, ittā zaur to wikai buhtu fabeedeti: tee apstahjas, usgavilē, notura padomi un tad — ar jaunū duhschu us preefschu! Numirklī tee jau ir klast ar ledus gabaleem, koku stumbreem, pilni niknu joku, neschehligi, meschonigi, traki ais postischanas preeka . . .

Buhtu tikai dambis prom — wikai runā — buhtu tikai schis dambis prom, tad drihs ween nahttu ari smehdes un dsirnawu rinda!

Peenahstuse ir deena brihwibai — nost ar zilwekeem un zilweku darbeem! Tee ir padarijuschi muhs melnus un kwehpainus ar sawam oglem, peeputinajuschi ar saweem milteem, uslituschi mums sawu darba juhgu kà wehrscheem, saspeeduschi no wisam pufem un eesprostojuschi brihwo gaitu kà flitē, peespeeduschi muhs greest smagus ratus un west wineem wajadsigos fokus . . . Bet nu mehs gribam atswabinatees!

Brihwibas deena ir peenahstuse! Waj juhs dsirdat to, Bjernas esera, muhsu kalnu dsimtenes wikai? Waj juhs to dsirdat, muhsu brahti un mahsas kalnu purwos un dihsos, upēs un strautos? Nahkat! Nahkat! Metatees lejā, saweenojatees ar mums, nahkat ar swaigeem spehkeem, lehdamī, schnahkdami, gatawi satreekt gadu fimtenu waschu breefmigo flogu! Nahkat! Tiranijas muhreem jakriht. Nahwe un samaitaschana pahr Etebi!

Un tee nahk. Wilnis pehz wikna gahschas pa krahzi lejup, lai brahstos ar galwu pret feenu, lai buhtu palihdfigi leelā darba fetsmeschanā. Apreibuschi no atkal eeguhtas seedona brihwibas, spehzigi un weenprahrtigi, tee nahk un trako, atskalo no lihgojoschā wiknu lauseja atmeni pehz atmena, semes kahrtu pehz semes kahrtas.

Bet kalab zilweki atkauj scheem meschonigajeem wikneem tratot, kalab wini neleef teem zekā schkehrschfus? Waj Etebi ir ismiruse?

Nē, zilweki ir, bet bes padoma un bes palihga apjuzis puhlis. Naktis ir tumšcha, tee newar zits zita sarebsjet, newar redset, kur leef kahju. Uhdens krahz tik spehzigi, ka tee newar fadsirdet paschi sawu wahrdu. Wiknus sagrahboschais tratums peepilda ari zilweku smadsenes ar neprahrtibu — teem galwā naw wairs neweenas domas, teem naw wairs ne masakās jehgas, to darit.

Fabrikā atskan swani — tam aufis dsirdet, tas lai dsird! Mehš, sche, pee Etebi smehdes esam breefmās. Kalnu strauts muhs appluhdina un gahschas mums pahri. Dambis grihstojas, smehdei draud uhdens, dsirnawam tāpat; un muhsu paschu masee dsihwolliſchi, turus

mehs ar wisu wiau nabadstibu tik toti mihlam, tuwojas sagahschanai.

Wikai turpretim tij, ka schee swani esot lemti wiau beedru aizinaschanai, jo zilweku palihgi nenahk, kamehr augscham, kalnu meschos un purwos sazetas rofiga kustiba. „Palihgā! Palihgā!“ sauz swani uhdeneem. „Pehz gadu fimtenu wehrdsibas pehdigi mehs esam brihwi! Nahkat! Nahkat!“ — Un trofschwojoschee wikai kopā ar duhsoschajeem fabrikas swaneem dseed Etebi godam un sposchumam pawadischanas un behru dseefmu.

Pa tam us pili pee kawaleereem top nosuhtits weens suhtnis pehz otra.

Zwaju fraters (Kostarika) un Iawas ispostitā Kartaga.

Bet waj wineem tagad ir laiks un prahts domat par smehdi un dsirnawam! Etebi leelajās sahlēs ir sapulzezejuschees fimteem weefu. Slotu pahrdeweju gaida kehki. Smagais un ustrautuma pilnais pahrsteiguma brihdis ir klast. Schampaneetis pehrto glahjēs, Julijs pazetas turet swehtku runu. Itweens no wezajeem Etebi peedshwojumu alkattam preezijas eepreefsch us mehmo isbrihneschanos, kahda pahrnems pehz jaunās sinas wisu dischziltigo sapulzi.

Laukā pa Lewu esera ledū jaunā grafeene Dohna staigā schausmu un dsihwibas breefmu pilnu zetu, lai eetschulstetu Gestam Berlingam aufi beedinaschanas wahrdu pret foli,

kahdu tas taisas spert; lejâ pee upites wikni jonaini zihnas pret Elebi waru un godu; bet leelajâs sahlês walda tikai preeks un sahpiletas gaidas. Wasfu swezes mirds, wihsn pluhst . . . Te eelshâ neweens nedomâ par to, kas noteef ahra, tumschajâ, wehtrainajâ pawasara nakti.

Patlaban swarigais brihdis ir klast. Gesta pazelas un iseet laukâ, eewest sawu bruhti. Winam jaet zauri kahdai eepreekshejai sahle, leelâs durwis stahw plaschi wakâ — winsch apstahjas, flatas ahra melnajâ nakti un dsird, dsird . . .

Winsch dsird, ka swani flak, winsch dsird, ka Bjerka krahz. Winsch dsird luhstoschâ ledus trofsni, winsch dsird gahsdamos toku schahjeenus . . . Wisu duhzoscho, nirgajoscho un uswaroscho, sadumpojuscho wiknu brihwibas himnu . . .

Te winsch aismirsi wisu un metas laukâ, nakti. Wina deht war tee tur eelshâ palikt ar pazeltam glahsem rokâ stahwot lihds pastardeenai. Winam par teem naw behdas. Wina bruhte war pagaidit. Patrona Julija runa war

Profesors Roberts Kochs †.

nomirt tam us luhyam. Schonakt neteef grebseni mainiti, schonakt isbrihneschanâs plata mute war palikt neatwehrtâ.

Tagad wai! jums, dumpigee wikni; tagad nahkfees jums pateefibâ zihnitees deht sawas brihwibas, tagad Gesta Berlings ir eeradees us juhsu upites krahta, tagad zilweki ir dabujuschi few wadoni, tagad fargš stahw us muhreem, — breefmigi tagad sahlftees zihna.

Klaufatees kâ winsch ussawz puhlim, kâ winsch pawehl, kâ leef teem wiseem kustetees un strahdat!

„Uguns mums wajag, — wispirms uguns! Meldera wehskultura te nepeeteef. Nefat schagaru nastas us paugura un sakurat fahrtu. To lai isdara seeweetes un behrni. Tikai ahtri! Lai apgaismo mums darbu un dod sinu apfahrtne pehz palihga. Gahdajeet tikai, ka uguns neisdseest, nefat salmus un malku, lai leesmas schaujas, zil augsti tikai eespehjams. — — —

„Un, wihsri, redsat, sche ir darbs preeksch jums. Te koki, te bakki, — buhwejat aissargu kurwi, ko nogremdet grihlojoscham muhrim preekschâ. Schigli, schigli pee darba; ahtri, droschi un stipri. Sagatawojat almenus un semju

maisus, ar ko jauno seenu nogremdet. Ahtri! Zilajat zirwus, lai rihs ahmuri, lai swahrsti urbjas kofeem zauri ferdei un sahgu sobi gaudo saufajos dehtos.

„Un kur puikas? Schurpu, pahrgalwige nebehdni! Nemat fahrtis un kelschus un stahjatees zihnas karstumâ. Rahpjat us dambja, pee pascheem wikneem, kuri juhs schahkrami apsweesch ar uhdens pehrlem un baltam putam. Gruhschat atpakat winu ledus gabalus un tofus, kuri dauša laukâ almenus. Ja zitadi newar palihdjet, metatees pee semes, turat almenus zeet ar rokam, eefschatees winos, apferat tos ar dselshaineem nageem. Zihnatees puikas, nebehdni, palaidneeki! Us muhra augscham! Mums wajaga zihnitees par latru pirfsta platumu semes!

Gesta pats nostahjâs us dambja bihstamatâs malas un stahw tur putu apmehtats, kamehr seme sem kahjam grihfojas un dreb. Wikni kauz un trakô, bet wina strahjâ firds breefmâs breeft, jo winam patihf nemeers un kauja. Winsch smejas un tam prahtâ eenahf jautri joki, kuras winsch ussawz puikam. Zautratas naktis par scho winsch wehl nekad naw peedshwojis.

Glabbshanas darbs eet ahtri us preekschu, leesmas lokas augstu pret debestim, zirwi un weseri flak, dambis wehl weenmehr turas.

Ari pahrejee kawaleeri un weesu bars ir nonahfuschi lejâ pee krahzes. No tuweenes un tahleenes steidsas laudis. Wisî strahdâ, wisî kustas — kur uguni, kal bakki pee bakka, ber maisos semes, dsen atpakat wiknu nestos tofus un ledu.

Un tagad aissargu dambis ir gataws un tikai janogremde sawâ weetâ. Turot pee rokas almenus un smilschu maisus, un kelschus un wirwes, ka wikni neaisnes to projam, ka uswara paleef zilwekeem un uhdens teef atgreesis atpakat sawâ wehrdsibâ.

Te, — paschâ isschiroshajâ azumirkli — Gestas stateens friht us kahdu seeweetes tehlu, kas sehsh uhdens malâ us almena. Degoschâ fahrtâ leesmas met tai wisu sawu sakano gaismu. Wina sehsh un flatas wiknos. Gesta newar tâs flaidri faredjet jo migla un putas to neatkauj, bet wina azis atgreeschas atkal un atkal pee sehdsoschâs seeweetes. Winam arween gribas us to paluhfotees. Winam ap firdi ir tâ, itkâ schai seeweetei buhtu preeksch wina nesama kahda fina.

No wiseem fimteem zilweku, kas pa upmalu strahdâ un kustas, wina ir weenigâ, kura sehsh meerigi un Gestas azis pastahwigi greeschas mekledamas pret winu un winsch neredš neweena, kâ tikai to.

Wina sehsh tik turu upei, ka wikni fitas tai pee kahjam un apschlafstina to sawam putam. Winai wajaga buht jau pilnigi famirkuschai. Winai mugurâ ir tumschas drehbes, ap galwu leela schalle un pate ta sehsh salihfufe, jodu rokâs eespeeduse un bes miteschanâs luhfojas us winu dambja galâ. Winsch juht, ka schis azis to welk un mahi, lai gan winam naw eespehjams pat ne tâs gihmjâ faredjet; winsch domâ tikai par winu, ka ta sehsh tam pretim us krahta starp putojoscheem wikneem.

„Ta ir Lewu esera uhdens meita, kura ufnahkuse ſchurp pa Bjerlas upiti eewikinat mani nelaimē,” winſch domā. „Kā wina fehſch un kahrđina — wehl peenahkfees man eet un treeft wīnu projam.”

Winam ap ſirdi kkuhst tā, itkā wiſi baltſekſtainee witni buhtu ſchis melnās ſeewas kara pulki. Wina ir tos ſa- tubdijufe, wina ir tos iſwedufe pret wīnu zihnā.

„Es tatschu eſmu peespeests wīnu aifraidit,” winſch ſaka.

Winſch ſatwer kahdu kēfi, iſlez malā un ſteidſas ſee- weetei klah, atſtahdams ſawu weetu paſchā kritiſkajā brihdi, lai aiſdſihtu uhdens meitu. ſchāi azumirklī winam leekas, ka pret wīnu zihnitōs beſdibenu launās waras. Winſch pats neſin, ko domā, kam tiz — winam tikai ſchis melnais tehls uſ atmena ir jaaiſraida projam.

Hi, Geſta! Kapehž tawa weeta kritiſkajā momentā paleef tufſcha? Tagad patlaban wini neſ jaunā aiſfargu dambja kurwi un aiſ wežā wīnu ſchehlaja ſaſtahjas weſela rinda wihru ar wirwem, atmeneem un ſmilſchu maiſeem, ar ko kurwi peepildit un nogremdet. Wiſi ſtahw gatawi, gaiba, klaufas . . . Kur wīnu rihtotajs? Kapehž nedſird wina balſs, kurai japawehl un jaekahrto?

Bet Geſta berlings dodas medibās uſ uhdens meitu. Wina eeraudſija, ka taſ tuwojas un tai palika bail. Likās itkā wina gribetu meſtees wīknoſ, bet tad apdomajās un ſahf behgt pret ſauſſemi.

„Uhdens meita!” ſauž Geſta, wižzinadams kēfi tai pahri. Wina behg uſ upmalas alkſnaju, kureſch aiſtura to beſajōs ſarōs, un tad apſtahjas.

Geſta Berlings nomet kēfi ſemē un uſleek roku tai uſ pleža.

„Juhs ſchonakt toti wehlu paleekat laukā, grafeen Eli- ſabet!” winſch ſaka.

„Atlaiſchat mani, Berlinga kungs! Laujat man eet uſ mahju!”

Winſch paklauſa beſ kawefchanās un aiſgreeschas no tāſ projam.

Bet tā ka wina ir netikai diſchziltiga dama ween, bet ari no ſirds dſitumeem laba ſeeweete, kura neſpehji panest apſinas, ka winas dehl kahds zilweks ir kritiſ ismiſumā; tā ka wina ir ari weena no maſajām puku meitenem, kurai arween kurwitl ſeedu deefgan, ar ko iſpuſchkot pat wiſ- weentufako zeku, — tad wina tuhđaf ari noſchehlo ſawu ſoli, dodas winam pakaf un ſaker ta roku.

„Es atnahzu,” wina wižzinadamās ſaka — „es nahzu juhs — af, Berlinga kungs, juhs taſ nebuſfat to iſda- rijuſchi — ſakat, ka juhs neefat wehl to — ſakat! Es tiſ breeſmigi ſabijos, ka juhs ſtrehjat man pakaf un tomehr es taſ weenigi juhs ſche gribeju atraſt! Es gribeju juhs luhgt, aiſmirſt wiſu, ko es wīnu reiſ teizu un nahkt atkal pee mums kā agrafi.”

„Kā juhs, grafeenes kundſe, nokkurwāt ſchurpu?”

Wina nerwoſi ſmehjas.

„Es jau ſinaju, ka nonahkſchu par wehlu, bet man ne- gribejās neweenam ſazit, ka es ſchurp nahku . . . un

tad — juhs jau ſinat, ka pahr eſeru wairs braukſchus newar.” —

„Waj juhs, grafeenes kundſe, nahjat pahr eſeru?”

„ſaprotams. Bet, Berlinga kungs, ſakat tatschu man — waj juhs jau . . . ſaderinajatees? Juhs gan ſapratifiat, ka es buhtu toti preeziga, ja taſ nebuhtu wehl notizis! Ta tatschu buhtu leela netaiſniba un man ir kahda nojauta, kura ſaka, ka tikai es eſot pee ta wiſa wainiga. Zums taſ newajadſeja likt uſ maneem wahrdeem tit leela ſwara: es eſmu te ſweſchneeze, ſemes eerachas

Wezatā ſeeweete pajaulē.

126 gadi wežā bulgareete Waſilla ar ſawu 101 gadu wezo dehlu.

man nepaſiſtamas. — Borgā ir palizis wiſs tiſ tufſchs, kopſch juhs muhſu wairs neapmeklejat, Berlinga kungs.”

Geſtam Berlingam, ſtahwot ſem alkſnaja ſlapjajeem ſareem uſ purwainās ſemes, peepeschi leekas, ka to kahds buhtu no galwas lihds kahjam aplaiſjis ar rosem. Winſch lihds zekeem bradā pa ſeedeem, tee mirđs žouri tumsai winam azis un winſch kairi eeelpo wīnu ſmarschu.

„Waj taſ teefham jau ir notizis?” wina atkahrto.

Winam ir jaſanemas tai atbildet un darit tāſ baillem galu, lai gan winſch par tām ir tiſ laimigs. Zif wina

wiſs top ſilts, zif gaischs, eedomajotees, ſahdu zeku wina ir nogahjuſe, zif wina ſlapja, ſahda noſaluſe, zif tai wajaga buht tagad laimigai ſirdij un zif iſtraudata ſkan winas balſs. —

„Nè,“ wiſſch ſaka, „es neeſmu faderinajeſ.“

Te wina ſatwer wehl reiſ ta roku un to glahſta.

„Es eſmu tit laimiga, tit laimiga!“ wina ſaka un winas lihds ſchim baiſu faſchnaugtà kruhts eefahſt drebet no raudam.

Te poeta zelſch ir jau wiſs weenàs roſes. Wiſs tumſchais, ſaunais un nizinamais wina ſirdi iſtuhſt tà ſneegs.

„Zif juhs eſat laba, zif laba!“ wiſſch ſaka.

Tuwu, tuwu wineem blatus gahſchas witni zihnà pret wiſu Ekebi kraſchnumu un godu. Laudim naw wairs wadona, naw neweena, kaſ eedweſtu teem duhſchu un zeribu, dambis gahſchas, witni ſaſwekaſ tam wirſu, ſaſſtaſ aif preekeem kopà tà plaukſtaſ un, lepni uſ ſawu uſwaru, braſchſas pahri ſemes ſtrehmelei, kur ſtahw dſirnawaſ un ſmeħde. Neweenaſ wairs neſtraħdà teem preti, neweenaſ wairs nedomà ne par to zitu, tà tikai par ſawu dſihwibu un mantu.

Bet abi jaunee laudis atrod to par pilnigi pareiſu, ka Geſtam japawada graſeene uſ mahjam. Wiſſch tatſchu newar atkaut eet tai weenai tumſchajà nakti, newar liſt tai wehkreiſ weenai dotees pahri eſera kuhſtoſhajam ledum. Wini wairs pat needomajaſ par to, ka wiſſch ir wajadſigs pee ſmeħdes glahſchanaſ; wini ir tit laimigi, ka wezà draudſiba nu atkal atjaunota!

Rà lai te netizetu, ka aboſ ſchoſ jaunajoſ laudis ſeed weenam pret otru karſta miħleſtibu? bet kaſ to war droſchi ſinat? Winu dſihweſ ſtaħſtaſ tà paſaka ir nonahjis lihds manim pa gabalinam, pa teikumam. Es jau neſinu, neka, tikpat gandriħſ tà neka, no wiſa, kaſ mahjojaſ winu dſi-kaſajà ſirdi. No eſ waru pateikt par winu riħjibaſ un

iſtureſchanaſ zehloneem? Es ſinu tikai, ka jaunà ſeewa tani nakti naw bijuſes liſt uſ ſpeħles ſawu dſihwibu, ſawu weſelibu, godu, labo ſawu — lai tikai atgreetu ſahdu nabaga un noſcheħlojamu wiħreeti atkal uſ iħſtà zeka. Es ſinu tikai, ka Geſta Berlingſ tonakt ir paſahwiſ kriſt un iſirt wiſam ſawas eemihleſtàſ muifchſas ſpoſchumam un warai, lai tikai pawaditu to, kaſ wina deħt bij pahwarejuſe baileſ no nahweſ, kauna un ſoda.

Beeſchi eſ garà eſmu ſtaigajuſe wineem lihds ſchimi nakti, — nakti, kura preekſch teem nobeidſjaſ koti labi. Es netizu, ka winu dweħſelè tagad, taiſni tagad, ejot pah ledu uſ mahjam, jautri pħahpajot par wiſu, kaſ winu ſchirſchanaſ laikà peedſihwotſ, — ka winu dweħſelè tagad buhtu bijis kaut kaſ netiħſ, ſleħptſ, aiſleegts, kaſ ja- noſpeeſch un janoflahpè, tà to daudſi apgalwo zitadi neeſpeħjamu. —

Wiſſch ir atkal tàſ weħrgſ, tàſ paſchſ, kaſ guf pee winas ſahjam un ta ir atkal wina dama. Wini ir tikai preezigi, tikai laimigi. Neweenaſ no abeem neſaka neweena wahrda, kaſ runatu par miħleſtibu. Smeedameeſ pluntſcho wini zauri uhdenam uſ kraſtu. Wini ſmejaſ, kad atrod zeku, ſmejaſ, kad nomaldaſ, waj patriħt, ſmejaſ, kad atkal uſjektaſ — paſtahwigi ſmejaſ.

ſtaifà dſihwe ir atkal kluwufe par preezigu rotaku un wini ir diwi behrni, kuri bij padarijuſchi neraħtnibaſ un ſaħiħwejuſcheeſ. Ai, zif jauki ir, buht atkal ſameerinateem un uſſahſt miħto rotaku no jauna!

Baumaſ nahja un baumaſ gahja. Ar laiku ſtaħſtaſ par Geſtaſ gahjeenu ar graſeeni nonahja ari lihds Annai Stjernhef.

„Te war redſet,“ teiza tad wina, „ka Deewa koſlei ir wairak neka weena ween ſtiħga. Es liſſchu ſawai ſirdij zeet kluſu un palikſchoſ tur, kur manis wajaga. Deewaſ ſpeħj padarit Geſtu Berlingu par wiħru ari beſ manaſ eejaufſchanaſ.“

(Pirmàs dalas beigaſ.)

Wagonà.

Preti ſtreen peleki dſimteneſ lauki,
Kaili beħſti kuhlainàs pħawàs.
Sihls wehl pawafaraſ dſimtenei manai —
Sneegs un ledus duſ wehl winas grawàs.

Dſimteneſ debefſiſ aſaru pilnaſ.
Kluſaſ, kluſaſ tà mahlonu ehnaſ
Get ſeewaſ pa leelzetu, graħmatam rotàs,
Melni gehrbuſchàs, ſwinigi-lehnaſ.

Pret kalnu tel ſirdſinſch, riħſſcheem ſiħteem.
Un kalnà ir baſniza balta, tà ſeewa
Ar ſaku mirſchu wainagu galwà.
Pee winas dſimtene meħleja Deewa — — —

Weenaſ ſemaſoraſ aiſſleen un otriſ ar' garam
Un buħda un ſeewa ar karogu ſaku.
Kam ſirdi tahds nemeeraſ, kam roka tà nodreb,
Kad weħjſch neſ metala ſwilpeenu ſkaku?

Linards Laizenaſ.

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

Walsts domes 7. maja sehdi, ka „Bet. tel. ag.“ sīno, wada knaass Wolkonfks. Paschwaldibas leetu komissijas referents Tschichatfchews referē par semstwu eeweschanas jautajumu reetumu gubernās. Wīnsch norahda us tagad pastahwoscho 1903. g. 2. aprīka nolikumu truhfumu un apflata eefschleetu ministra projektu par 1890. g. 12. junija nolikumu eeweschanu feschās reetumu gubernās. Komissija daschās leetās waldibai nepeekriht. Tā waldiba leef preefshā kreewu un potu kuriju flaitu noteikt pehž diwām leetam — imobiliju wehrtibas un latras nazionalitates eedfihwotaju daudsuma, bet komissija peenehmufe tikai pirmo. Tahlat komissija pamafinajufe jensu, kahds dod teešbas peedalitees semstwu wehleschanās. Tad peenemts, ka nazionalās kurijas war faveenotees weenā fapulžē, ja abas ar $\frac{2}{3}$ wairatumu par to issakas. Komissijas wairatums atraidijis ari tos projekta punktus, kas wehrsti us to, lai ar likumu nodroschinatu kreewu elementeem pahrswaru tā semstwu amatos, tā eerehdnos. Referents konstatē, ka waldibas likuma projekts reetumu apgabalā rada kreewu semstwi un ka semstwei tahbai ari jabuht. Kad minete pahrgrosijumi bija peenemti, komissija tomehr ar 23 pret 18 balsim atraidija likuma projektu tahdā redakcijā, pee lam nazionalisti un labee likuma projektu ar peenemteem pahrgrosijumeem starp zitu tadeht eestatija par nepeenemamu, ka potu delegatu flaits teef paleelinats un neteef nodroschinats kreeweem pahrsvars semstwu eerehdnos. (Applauš pa labi un zentrā.)

Tschidse faka, ka wifs projekts naw nelas wairat, tā neustizibas isteifschana, wifseem apgabala eedfihwotajeem. Projekta noluhfs ir aifstahwet kreewu muischneefus — leelgruntneefus. Kreewu muischneefseem teef upuretas neween zitu nazionalitatu, bet ari kreewu semneeku interesēs. Un ar kahjam teef mihtas schihdu interesēs, kuru reetumu gubernās ir fewifschki daudf. Pahrrunajamais projekts ir rezultats no kreewu muischneeku, — kuru ideals ir „ihsto kreewu kaujchu faweentiba“ — apweenoschanās ar biokratiju. Schi jaunā faweentiba iftar nazionalisma karogu tā nazionalā naida losungu. Bet schini Kreewijas raditā lapa klufumā aug un top afaks schkiru naidis. Naw tahtu tas laifs, kur schkiru interesem fadurotees, isjelsees jauns negaifs, kas noslauzis nazionalisma elka deewa namu. Tahlat runatajs issaka eestatus, ka Kreewijas atdfimschanai eefpehjams tikai weens zeksch — prowīnzes eestahschu wisplafschā demokratisazija. Galā runatajs usajzina deputatus atraidit pahrrunajamo likuma projektu. (Applauš pa kreif.)

Montwils nostahda pareisā gaismā potu negatiwo isturefchanos pret likuma projektu un aifrahda, ka waldiba un nazionalās frazijas wairatums eestata potu kolo nobihdichanu pee malas reetumu apgabalā par walsts politikas usderwumu. Norahdidams us weselu rindu foteem, ar kureem tikufchi aprobeschoti poki, leifchi un baltkreewi no 1863. g. fahlot, runatajs usfwer, ka ari pehž 17. okt. manifesta, kura tal bija fludinata wifa pilfonu weenlihdsiga

nostahdichana likuma preefshā, nestatotees us tautibu un tizibu, scho nospeedoscho solu wairatums tomehr palizis spehka. Pahrrunajamā likuma projekta weenigais mehrfis nodroschinat kreewu semes ihpafschneeku interesēs un pamatojas us prinzipa, kas mas faskan ar 17. oktobra manifestu. Kritiseidams projekta fewifschkas dafas, Montwils norahda us to, ka ja wehleschanās neprasa finafchanas faimneezifkā dshwē, bet spehjas west nazionalu zihnu, abās kurijās eewehles tikai eestrematos, nefameerinamatos nazionalos elementus. Weigās runatajs faka, ka apspreefshanai war buht tikai negatawi rezultati. (Applauš pa kreif.)

Montwilam runajot, sehdes wadibu usnemas Gutfkows.

Ministru padomes preefshchchdetajis aifstahw waldibas projektu un apluhko wispirms potu kreewu atteezibu wehsturi. Waj war us reetumu apgabala politiskās arenas atkaut brihwu fazenschanos kreewu un potu ekonomisfeem un politisfeem faktoreem? Waj tas buhtu Kreewijas waldibas zeenigi, ka wina schini wehsturiskā ipodromā stahwetu tā bespartejifks teešnefs pee godalgu isspreefchanas galda un registretu tikai weenas un otras tautibas sekmes? (Applauš pa labi un zentrā fauzeeni: „bravo“). Atbilde naw jameklē abstraktā doktrinā, bet faktos. (Applauš pa labi.) Waldibas apfinigi pehtijumi schini leetā noweda to pee wajadfibas — noschirt potu un kreewu elementus semstwu wehleschanās, noteikt semstwu delegatu, kreewu un potu procentu famehru, dibinotees ne tikai us mantas stahwofli, bet ari us peederibu pee finamas tautibas, nodroschinat nahfoshchā semstwe pareistizigo garidsneezibas lomu un nosihmi un aiffargat kreewu elementa teešbas nahfoshchās semstwu eestahdēs. Tā jautajumu nostahdot, puslihdsjekki buhtu tikai bihstami. Ja newar nodroschinat kreewu elementa minimalu peedalifchanos semstwās, tad labaf atfazitees no semstwu eeweschanas. (Sauzeeni zentrā: „Brawo, pareif!“) Luhf, tadeht waldiba atleef semstwu eeweschanu Wilnas generalguberniata trijās gubernās. Ja negrib isfehmot semstwu ideju, eewedot eezeltas semstwas, tad Wilnas generalguberniata gubernās wifa wara nahf potu rotās.

Waldibai naw neahda naida pret potu tautu. No waldibas puses tas buhtu neprahctigi, bet pehž manām domam pat fawadi, jo es esmu mahzijees potu kulturu schajās gubernās augsti zeenit. Ar leppumu es waru teikt, ka tur neefmu atstahjis mafumu draugu. Bet juhs, mani fungi, peekritiseet, ka pee tagadejās teatralifskās deforaziju mainas pahrschteigtas apgabala eedfihwotajis tad tomehr drihs un pamatigi fapraustu, ka apgabals pahrgahjis Polijas zaristes peewillfchanas robeschās un waldiba waj nu materialo truhfumu waj ari nefaprafchanas dehft, newaretu faturet weetejos elementus fawās rotās. Astonpadfmittā gadu fimtenī reetumu gubernas pahrgahja Kreewijas pahrwaldibā ar kahdu augstaku kahrtu, kura bij pahrpofojufes un pahrgahjufe katoku tizibā un kahdu otru kahrtu, kura bija apspeesta, bet kura tomehr lihds ar fawu garidsneezibu

bija padewiga garidsneezibai un Kreewijai. (Drawo fauzeeni pa labi.) Katrina Leelà neekatotees us fawu humanitati, bija neatlaidigi nopuhleta, lai peedotu schim gubernam Kreewijas walsts nokrafsu, bet winas pehznahzeji tureja zihnu starp kreewu-slawu un potu-katoku prinziptom par nobeigteem, atsihmedami, ka potu augstakai kahrtai parahdita labwehliba scho zihnu padaris bes mehra un tuwinas scho kahrtibu Kreewijas walsts idejai. Scho mehginajumu isdarija Keisari Pawels Petrowitschs un Aleksandrs Swehitais. Bet wif schee waldneeku augstfirdige mehginajumi tika atsihti par politiskeem atteem. Keisara Aleksandra I. waldibas laika beigās jau schi walsts data bija pahrlahta ar flepenu fabeedribu tihflu, ar fawehrestibam un tad jau pahr to lidinajās ta negaisa speedeens, kuresch parahbijās pirmā brunotā fazelschanā 1831. g. Schis dumpis kreewu waldibai atdarija azis un Keisars Nikolajs Pawlowitschs atgreesās pee Katrinās Leelās politikas. (Beekrišana.) Bet tas bija liktena lehmums, ka pehz Katrinās I. isdaritais mehginajums tika atfahrtots, patejotees Keisara Aleksandra II. augstfirdibai. Bet lai ari tā poteem parahdija kahdas labwehlibas, wini neaismirsa fawas nazonalās teeksmes, bet gluschi preteji, wifas schās labwehlibas modinaja winos nodomu iswest zauri semes pahropofchanas ideju. Keisara Aleksandra II. islihdsinoschā politika nobeidsās ar otro brunoto fazelschanos. Dee ir wehsturiskee dati, kuri peerahda, ka Kreewijai naw teefibas bes foda atteiktees no fawu wehsturisko usdewumu isweščanas. Diwas reises poteem ir dota wehsturiska eespehja eet ar kreeweem roku rotā, pa kulturās attihstibas zeku us preekschu un trescho reis schi eespehja tika dota ar Wisaugstakeem ukaseem no 12. dezembra 1904. g. un 1. maja 1905. g. Bet Polijas inteligenze atbildeja us teem ar naida fazelschanu walsti. (Trofknis pa kreisi. Pa labi fauzeeni: „Bareisi!“) Pof nebija spehjigi mainit fawa politiska wirseena un tas darijis us waldibu eespaidu, kura atteikusēs no fawa nodoma, eewest reetumu gubernās semstwas pehz 1906. g. isstrahdata projekta us proporzionalās preekschstahwneezibas pamateem. Reetumu gubernās wajaga eewest semstwas, wajaga dot brihwibu weetejai paschdarbibai, wajaga attihstīt schajā apgabalā dshwojofcho zilschu spehku, bet wehsturiskee pamati ceteiz nolikt robeschas, kuras aistahwetu kreewu elementus, kuri zitadi tittu pawifam ispeesti. Scha prinzipta usweherschana schajā sahle, lungi, war buht gan, isnihzinās daudsi ilustijas un zeribas, bet lihds ar to nowehrsis daudsi nelaimes un pahrapatumus, atklahti un nelektufoti pasinojot, ka reetumu apgabals buhs un paliks Kreewijas peederums us muhschigeem laikeem.“ (Stipri applausi pa labi un zentra.) Teel pasludinats pahtraukums, pa kura laiku daudsi labeē un nazonalisti peeeet pee premjerministra un speesch winam roku.

Pehz tam usstahjas Golowins. Apseeeschamo likumprojektu eesneegufe waldiba, kura ir atbildiga Waldneeka preekschā. Tahds waldibas stahwollis, leekas, peeteekofchi garante, ka likumprojekts faskan ar Kunga un Keisara gribu, kura isfazita atteezigos aktos. Bet ihstenibā

mehs redsam pawifam to zitu. Likumprojekts wispirms nesafkan ar Kunga un Keisara gribu, kura ispauda 17. okt. manifestā. Ministru padomes preekschsehdetajs fazija, ka likumprojektu diftejufe walstsleetu gudra ispraschana, bet 1906. gadā tas pats ministru padomes preekschsehdetajs likumprojektu isstrahdaja us pretejeem pamateem. Kad gan ministru padomes preekschsehdetajs lizees waditees no walsts leetu gudras ispraschanas: tagad waj toreis? Newis ruhpes par semstwu leetu wadijufe waldibas rofu pee likumprojekta apstrahdaschanas, bet winas zenschanās, nowehrst eeshtwotaju usmanibu no teem jautajumeem, kuri, pehz waldibas domam, fabeedribai naw jaapspreeesch, un greeft winu wehribu us ziteem jautajumeem, kuru apspreeeschana, pehz waldibas domam, ir wehlama. Waldiba rihkojas pehz wezās parunas: „fkalbi un waldi!“ Bet tā katra flitta waldiba, wina to isleeto pat pee faweem lihdspsifoneem walstij paschai par flittu. Dtrs eemesis, tadeht waldiba zentās scho likumprojektu eesneegt, — tas ir waldibas mehginajums organiset tahds fabeedristus spehkus, us kureem atbalstotees wina waretu stingri iswest fawu politiku atteezibā us poleem. Bet ta ir tikai ilustija. Gekschkreewija, kur naw ne potu, ne zittauteeschu, semstwas darbojas jau pus gadu simteni, un wifā fawā pastahweščanas laika winas ir weenmehr zihnijuschās ar waldibu. Pat muischneeku semstwa turpinaja agrako zihnu ar waldibu. Ja waldiba turas pee tahdas pahrwaldischanas sistemas, kura pret winu fabeedribā modina eenaidu, tad semstwu eestabdes war dibinat kahdas gribedami, winās tomehr leelākā waj masakā mehra atspogulofees fabeedribas gara stahwollis. Lai waldiba isahrstē pate fewi, tad wina panahs weenprahribu ar fabeedribu. Es domaju, ka itweens, kam semstwu leeta dahrga, nepeestahrs fawu roku pee tahda akta, tā waldibas likumprojekts, kuresch fawā kodolā ir til neapmeerinoschs, ka nekahdi atsewischki pahrgrossjumi wina nespehj labot. Tadeht tautas brihwibas frazija nolehma balsot pret schi likumprojekta lafischanu pa pantam.

Pehz starpbrihscha Sokolows usfwer, ka pret nomaku rinki, kas ir ap Kreewijas zentru, wajaga isturetees ar tahdu draudribu, ka schis rinkis idewigā brihdi neatkriht. Usbrukt schim rinkim ar projekteem, kuri ir analogiski pahrrunajamam, nosihmē israhdit walsts politiku prahta un fajehgas truhkumu. — Pa Sokolowa runas laiku sehdi wehla laika deht flehds.

Knasa Wolkonfska wadibā 8. majā turpinaja apspreešt projektu par semstwu eeweschanu reetumu gubernās.

Sokolows II. turpina: 1905 gadā jau tihrajās kreewu semstwas bija manama schkelschanās starp semneekteem un zitām kahrtam pastahwofcho kuriju deht, tā tad ne u tautiskeem, bet kahrtu pamateem. Safargas eewest wehleschanu kurijas ari reetuma gubernās. Tur pehz projekta wadiba peederēs leelgruntneekteem, bet ne semneekteem; tur war isnahht, ka semneeki faweenojas ar poteem pret leelgruntneekteem un eenaidis top wehl leelaks.

Bulats: projekts neruhpejas par semneeku, bet par muischneeku interefem. Ar to pat wehl nepeeteel, jo gu-

bernatoreem dod nepahršuhdsamu teešbu. Projekta ihstais noluhks paturet ari turpmat semneetus tagadejā nospeestā šahwofli. Tadeht jabalso pret projektu, kurā neka nam par pašchwaldibu; tas nostahda wišus eedšihwotajus pilnigi sem administrāzijas patwafibas.

G e b o w s II. preezajas, ka projekts paplašchjnot wehletaju fastahwu un eemed tautibu kurijas; wišch aishahw komištjas apreškimus kuriu šnā par pareiseem. Kreeweem janodroščhina pahrswarš semstwas waldē, bet wehl wairak aprobeščot semstwu nekreewu domneetus, naw eeteizams. Wišch balsoščot par projekta peenemščanu, pabalstot wišus pahrlabojumus, kuri nahtu no dšita patriotištma, tautištka lepnuma un mihleštibas uš wišu kas kreewištks. Bet tanis reišās, kur nahtščot gaišmā eenaidš pret nekreeweem un tautištka mašdušchiba, wišch nebušchot waldibas peefritejš. (Kreifee applaudē — labee šchahz.)

L a d o m i r š k i s: waldibas projekts dibinats uš pareiseem prinzipeeem, bet winā ir ari nepareiši flehdseeni aishtruhžigām statistištškam šnām. Uš zentra guš leela atbildiba par pareišu kreewu leetas nostahdiščanu reetuma guš bernās. Ja tas peenems waldibas projektu beš nazionalistu pahrlabojumeem, tad tas isnihžinās apgabalā wišus kreewu leel- un widejos gruntneetus. Bet ja tas peenems komištjas peefihmes, tad tas nodibinās tihri polištšu semeš organizāziju. (Labee applaudē.) Šafargas eewehtrot tahdi flehdseji, kahds grafs Uwarowš, kuršč runā weetejos apstahktus nepašihdams, waj ari tās inteligenzes dafas waldas, kas ir gatawa nonemt zepuri pašchu wišnekaunigato nekreewu prašijumu preeščā un wišem spehkeem uštahjas pret wišu kreewištko. Preeščsehdetajš fauz runataju pee fahrtibas par fraši „tahdi politištki flehdseji, ka grafs Uwarowš.“

R o d i t š e w s: ministru preeščhneeka runa bija pilna no weenas pušes ar eenaidu, weenota ar zeenibas juhtam pret pošu kulturu un kreewu tautu. (Kreifee applaudē, kustiba widu un pa kreiši.) Aštihmejš, ka Katrinās un Pawila I. laikā semneeki wišwairak tikušchi apspeeši, runatajš ištata wehleščanos, kaut ihštenee Kreewijas mihtlotaji, kas tagad atrodas pee waldibas, paruhpetos par to, ka kreewu semneetus newaretu apspeeši neweens muišchneeks, ari pošu ne (kreifee applaudē; ari daščos šotos pa labi). „Uštahdamees žihnā pret pošu kulturu, ministru padomes preeščsehdetajš apspeešch it katru kulturu.“

Pež pahtraukuma, Gutščkowam wadot, **R o d i t š e w s** gaudriš štundu ilgā runā pamatigi ištneem zauri 1909. g. semstwas pašchwaldibas likuma prinzipus un naht pee gala flehdseena, ka no schahdas semstwas wajaga atšwabinat ari zentralo Kreewiju un ne eefleht winā žitas walštš dafas. Gewešdama likumā aprobeščojumus, waldiba grib atbildibu par to sekam pahrnešt no administrāzijas uš domi. Aprobeščojumus motiwē ar to, ka beš teem poti dabuščot pahrswaru par kreeweem. Tā war runat tilai dšiti nizinot kreewu tautu. Semstwu pašchwaldibā pež jaunā likuma taišni poti tiks uš preešču, jo winus eewehlēs, bet kreewi, kuru ir til maš, dabuš šawā rokā pašchwaldibas amatus ittā uš behrnu behrneem. Taišnibas jehdseens arweenu bija šaweenots ar kreewu žilweka wahrdu; lai tad par winu nešaka, ka tas ir waras peekopejš un mukšis, kas no katra bištšas, ka tas winu neapmauz! (Kreifee applaudē).

Balsojot atraida preeščhlikumu, runataju šarafstu fleht; peeteištšchēs 93.

V. wispahrejec latweešču dšeedaščanas swehtki.

Rā jau agrak ištudinatš, tad swehtku komiteja nolehma šcha gada 19., 20. un 21. junijā Rīgā šarihlojameem V. wis-

pahrejecem latweešču dšeedaščanas swehtkeem ištakit swehtku plakata šihmejumu konfurenzi. Pež šahzāšbas noteikumeem šihmejumi lihds ar flehtgu tuweru, kas šatura autora pilnu wahrdu un adreš, apštihmeti ar weenu un to pašchu moto, nesatihti bija jaefuhta lihds šch. g. 10. aprilim. Štarp diweem labameem darbeem nolehma ištalit 2 godalgas: I. — 76 rbf. un II. — 50 rbf. leelas, pee tam godalgotee darbi un teešba tos ištwest pahreec swehtku komitejas ihpaščumā.

Par godalgu ištpreedejeem ušajzinaja: brihwmahtšlineeku Š. Roštentalu, mahtšlas kritiki Š. Maderneeku un litografu A. Grošeta tunguš, kuri ari laipni ušnehmās godalgu preeđeju amatu ištildit. Noteiktā laikā uš šahzēšbu bija eefuhtiti 12 plakatu projekti sem šekofcheem motto: 1) „krahšas par maš“, 2) „Rīga“, 3) „Bewerinas dšeedoniš“, 4) „Bahrenes dšeesma“, 5) „Preedaine“, 6) „Wafars juhtmalā“, 7) „Sigulda“, 8) „Dšeja“, 9) „Sem karoga“, 10) „Tautete“, 11) „Pee štala uguns“ un 12) „354“.

Auščhmineteē godalgu ištpreedeji pež plakatu projektu pahrbauđiščanas eefneetša swehtku komitejai šekofchu špreedumu: „Pež apšpreeščanas ešpertu komištja weenojās, eewehtrot eefuhtito darbu wišai semo mahtšleneežištlo lihmeni, tā ari swehtku zeenibat nepeemehtoto šaturu un ištildijumu, nepeešpreešt neweenam pirmo godalgu, turpretim ištot diwas otras godalgas projektēem „Pee štala uguns“ un „354“. Projekts „354“ naw peeteekofchi peemehtots swehtku šwinigām raksturam un tadeht ištweščanai nederigš, godalga tika winam peešpreešta, eewehtrot 1) winā deešgan teizamo plakata eepaidu, 2) weiklo 3 krahšu ištloetojumu. Projekts „Pee štala uguns“ tika eeteištš ihweščanai weenigi pež šchahdeem nošajijumeem: 1) figurās šihmejums ir jaišttrahda mahtšleneežištaki, nepahrgrošot kompoziziju un 2) rakštš ja-pahrtaiša deht štpraka eepaida uš gaišču šormu ween- lihdsigakā ištališumā, nepahrgrošot leeluma un laukumā weenibas eepaidu. Šchis projekts tika godalgots deht šawa zeenigi meeriga un atturiga krahšu un laukumū eefahrtojuma un laba plakata eepaida.“

V. wispahrejo latweešču dšeedaščanas swehtku komiteja, šchim ešpertu špreedumam pilnigi peekrišdama, tuweruš ar moto „Pee štala uguns“ un „354“ atplehščot atrada, ka plakata „Pee štala uguns“ autors ir M. Grūnšeldts, Rīgā, Šuworowa eelā Nr. 140, dšihw. 2, un plakata „354“ — ir Šr. Baurš, Štabu eelā Nr. 27; katram no šcheem kungeem swehtku komiteja nolem ištneegt pa weenai II. godalgai 50 rubtu leelu.

Negodalgotu plakatu eefuhtitajus lihds šanemt atpakal šawus šahzēšbas darbus lihds 1. junijam šch. g. Rīgāš Latweešču Beedribā pee intendanta Š. Pušpola šga, pežš kura laika plakati wairs netišt ušglabati.

V. wispahrejo latweešču dšeedaščanas swehtku komitejas ušdewumamā:

Preeščhneeks: Š. Grošwaldš.

Rakštweidis: A. Štrauštmanš.

Rīgā, 15. majā 1910.

Šauns školotaju šeminars.

Pež notikušchās tautas apgaišmoščanas ministrijas budščeta apštšpirinaščanas 1910. gadam, no pehdejās Rīgāš mahžibas apgabala walde dabujufe paštnojumu, ka štarp apštšpirinatām budščeta šumam atrodas ari aštne- jums preeščh štlotaju šeminara un parauga elementar- štolas atwehščanas Šlufšē, Kuršemē. No mahžibas ap- gabala waldeš pušes teek šperti wišt šoti, lai šeminara at- wehščana wišdrihšakā laikā tittu reališteta. Tā tad Baltijā bušš atkal par weenu štlotaju šeminaru wairak.

Latveeschu rakstneeku krahjums kreewu walodā. „L.“ sīno, ka pulzīnšch rakstneeku, kuri interesejas par latveeschu rakstneeku darbu tulkoschanu kreewu walodā, nolehmušchi isdarit daschas pahrlabojumus un papildinajumus to darbu iswehlē, kuri isredseti 1905. g. tulkoschanai no Rud. Blaumana, K. Stalbes, J. Poruta, W. Eglišča, J. Aturatera un K. Jakobsona un wehlat no pehdejā w hl papildināti. Krahjuma faturš tad nu buhs schahds: Jura Meikena „Bahris“, J. Lautenbacha „Basuduschais Katrinās dalberis“, Rud. Blaumana „Kahwes ehnd“ un „Salna pawafari“, A. Sauleešča „Nelaimē“, J. Poruta „Ufaras“, „Ubagi gada tirgū“, „Romas atjaunotaji“ un „Sirds schkīhsti laudis“, Wiktora Eglišča „Peters Rogis“ un „Peekraštē“. Karla Jakobsona „Blahmainā Sahpe“, Karla Stalbes „Letargija“ un „Kā es brauzu Seemelmeitas luhkotees“, J. Jaunudrabina „Noseedsneeka azis“ un Jāhna Aturatera „Uf Saules Kalnu“. Preekšwahrdam wehsturiško eewadu šarastis W. Eglišč. Bes tam krahjuma ahrejo tehrpu kuplīnās ar nelaiķa Rudolfa Blaumana un J. Poruta fotografiskām nogihmem uš atšewiškām lapam. Pee krahjuma fastahdišchanas eaturets prinzijs, sneegt kreewu publikai to, kas azumirklī wīnu waretu šewiškai intereset, negreeshot wehribu uš to, pee kahdas grupas waj wirseena peeder weens waj otrs no rakstneekem. Daschi muhsu rakstneeki, kā peemehram Rainis un Aspasiņa, no kuri darbeem kreewu publikai buhtu sneedsamas dsejas un pantos rakstīti gabali, newareja tikt eewehroti grubtās tulkojuma isdarīšchanas deht. Sazer, ka turpmat ari tas buhs eespehjamš un tā kreewu publikai ar wairateem krahjumeem warēs dot pilnigaku pahrslatu par muhsu literaturu. Sarunas, kas teek westas ar grahmatu apgahdneezību „Zhanie“, ir weduschas pee pozitīweem rezultateem. Redigeshanu, kā paredšams, ušneemšes kahds no jaunateem kreewu rakstneekem Jurijs Werchowstijš (zilwets ar akademišku isglištibū). — A. Sauleešč, kā mums sīno, tomehr šawas „Nelaimes“ krahjumā eewetot neatkaujot.

Walsmanes muiščā, 8. maja wakarā iszehlees leels ugunšgrekšs. Deguschas muiščas lopu kurtis. Lopu kopeji apmulsumā newarejušchi aišslehgo durwju at-taišt. Ugunij par upuri krituschas wīšas 70 muiščas gowis, kā ari daudš juhtas. Sirdi fatrizinoschš bijis štats, kā lopini, kehds peeseeti, leefmās raustiņšchees un maurojušchi. —ch.

Šiteneš pagastā kahda pušgraudneeka P. dehts, Haleja kometu gaidot, palzijs no bailem a h r p r a h t i g s. —h.

Mores Rahrtušču frogā 1905. g. beigās pa logu noschautā. uradnika Gailišča mahtei peespreests 43 rbt. 33 kap. gadšahrtejas krona penšjas. —n—

No Schpils. Wehl atminā daschas deenas atpatat leelajā Kewas eelā Nr. 23 norišmajušes aštinainā drama, kur kahds Behrsīnšch noschahwa šawu ezereto lihgawu Weru Genschel, Behdigais gadijums prašjis wehl weenu jaunū dšhwibu. 21. majā noschahwees nelaimīgās Werās Genschel ihštāis lihgawainis meschungs Aleksanders Heinrichowitšchš Langhaufs Jau šawas lihgawas behrēs jaunellis bijis pawīšam fatreekts garā, un jau tad isteizees, ka ilgi nespehshot dšhwot aiš schehlabam par mihtako. „R. A.“

Uš jubilejas šwinibam Rīgā šchejeenes muišcheezibas preekšstahwiba esot eeluhgufe wīšus Kreewijas muišcheezibas preekšneekus.

Kara teefa isteefaja festdeen, 22. majā, apshdšību pret 26 gadus wezo Jaunpils pagasta semneeku Karli Kalnīnu par peedalīšchanos 1905. g. kustiā. Jaunpils tika notureti wairat mihtini, notika ari schaufchanās ar draguneem. 13 schat leetā apshdšetos kara teefa noteefaja

2. septembri 1909. g. Kalnīnšch ar 7 ziteem wainigeem bija aišbehdšis, wīnu apzeetināja tīkai schogad Tscheljabinskā. Kara teefa bija issautuse 11 leezineekus un suhdšību isteefaja 10 štundās. Apshdšeto aišstahwejis šwehriņatš adwotats Sahlits. Pehž 3½ štundas ilgas apšpreešchanās kara teefa noteefaja Kalnīnu uš nahwi pakaret. „L.“

Waskawa. Breesmīgs nošegums paštrahdatš šche treschdeen, 19. majā pee tirgotāja W. S. Widonowa šeewas. Wina isbrautuse apstatit šawu wafarnīzu un šche tai zekā ušbruzis kahds nepašhštamais un to breefmīgi šakroplojis, nojirdams ar kahdu asu eerozi begunu un luhpas un isššdamš wairatus šobus.

Warschawā, 18. majā. Uš teefleetu ministra rihtojumu, kā „R. Slowo“ sīno, nodots teefai barons Weller-Sakomekššis, leelas majoratmuiščas ihpaschneeks Petro-kowas gubernā; ar šewiškū atļauju Weller-Sakomekššis pahrdewis šawu muišču Lodsjes fabrikantam Eisertam par 400,000 r.; pehž likuma par majoratmuiščam, no pahrdeshanas eeguhtā fuma eemakšajama walštš bankā kā neaišškarams kapitāls, no kura war isleetot tīkai projentus; bet Weller-Sakomekššis peefawinajees 115,000 rubtus.

Ahršemes.

Karalis Wiktors Emanuels un šozialisti.

Karalis peenehma audienzē šozialistu Enriko Feriju. Enriko Ferijs, kā „Berl. Lokaln.“ rakšta, dšiki pašlanijees pret karali un teijis „Grazie Maestà!“ Šchis šawadāis notikums ir tagad Štalijā uš deenas kahrtības, jo Ferijs ir šozialdemokratistšas partijas parlamentarištšas grupas lozeklis un pee tam wehl weens no galweneem. Preekšch diweem gadeem wīnšch tureja tautas weetneeku namā un ahruš ta tahdas runas pret patwaldību un karali par turam Marats un Robespjers buhtu toti preezajušchees. Un tee, kuri redseja, ka Ferijs tautas šapulžēs ar šawu apdahwinato demagogiško walodu lozija un weidoja pašchās masas, kā tīk ween leeleem daifrumatajeem eespehjamš, nodomāja, ka wīnšch kahdu deenu isleetos šawu waru: šafautš šawus beedrus, lai aplentku Romā karala pili un palits tāpat kā Robespjers par rewoluzijas wadoni.

Wīnšch bija kahdreis weens no warenakeem oposīcijas wadoneem kahdu tīk ween Štalijas parlamentšs jebkad peeredsejis un tabehk ari tika isšlehgtš tautas weetneeku šapulžē no šehdem. Wīnšch uštūrejšs turpat, štahwus pee štikla durwim un es, tā „Berl. Lokalanzeiger'a“ lihdsstrahdneeks isšatas, nekad neaišmirššchu ta azumirkla, tad wīnšch traštās dufmās šweeda zaur logu uš ministra prešidenta Peluška fatihtās aktis. Tahds bija toreis Ferija raksturs. Un tā ka wīnšch bija šozialistištā „Avanti“ (Uš preekšchu) wīrsredaktors, wina darbiba peenehma arween pašchatus apmehrus, lihds kamehr zaur kahdu gadijumu dabuja štīpru treezeenu.

„Avanti“ rakstija par juhras kara špehka pahrwaldības šlikto rihtību. Par to juheneezibas ministris Betolo šauja Feriju pee teefas. Pehdejā Feriju bahrgi šobija un bes tam wehl peespreeda gandrihš 100,000 liru leelos teefas isdewumus.

Brahwas isnahkums štīpri ween nospeeda Feriju. Wīnšch luhdja Betolo'am peedoshanu un nolehma ilgatu laiku apzelet Argentinu.

Šchi zetojuma politištšas šekas bija tās, ka Ferijs mihtstināja šawus ušštatus. Wīnšch šahka ušaižinat beedrus islihdset waldbībai pee reformu isstrahdashauas un tika no tautas apgaišmoschanas ministra eezeltš par profeshoru Romas uniwērštātē, kur wīnšch bija darbojees kā priwatozents. Pahrejeem lozekteem par špihti wīnšch turejis runu Argentinas brihwwalštš 100 g. paštahwešchanas ju-

bilejas swehtkos, par furu karalis un fozialistu wadoni winam ffrnigi pateikufchees.

Naw nebuht jadomā, ka Ferijs zaur scho notikumū buhtu tapis peepeschi par monarchijas peefriteju, bet tā ka winsch nu fahzīs eewehrot ari zitu domas un stahwolli, jafaka, ka schīs gadījums zehlis meerigas fatifsmes notahrotfchanas labad tiltu, pee kura strahdneeku partijas lihdsdaliba nahk par labu wifai fabeedribai. Karalis Emanuels, redsams, neleefas waditees no aifspreedumeem, ihpafchi wehl, ja eewehro, ka wina tehws tika nonahwets pateizotees tautas wadonu propagandai; bet tas ari dod leezibu, ka Itālijas fozialisti wairs nestaigā pilnigi schirtus zelus un nem dalibu pee praktifkās politikās.

Deenu pehz tam karalis peenehma kahdu zitu fozialistu wadoni, stikla ruhpnēezibas strahdneeku faweenibas presidentu. Schi raschotaju faweeniba gribeja atwehrt Gaetā saru nodatu, bet ta netika atkauta. Neveens zits newareja palihdsēt, kā tikai karalis. Alfredo Lisi, tā fāuza scho fozialistu dischwihru, luhdja, lai winam isgahdā audienzi pee karaka, kura ari drihs ween notika. Weenigās ruhpes bijuschas tikai deht apgehriba, un Lisi fuhdsejees generaladjutantam Brusati, ka winam neesot ne frakas, ne zilindra. „Gehrbjatees tā jums patihk!“ atbildejis Brusati. Lisi pats apraksta audienzi schahdi: „Karalis gribeja par wifam leetam finat, tā iszehlufes muhsu faweeniba. Es winam stahstiju par muhsu raschoschanu un naudas truhumeem un pehdeji teizu: „Mehs ilgi jau kamehr neefam redsejuschi majestates feju — weenigi uf pasta markam.“

Karalis ffrnigi pafmejhās un turpinaja apjautatees par muhsu darbu wifos fhtumos. „To es wifu gribetu labprahk kahdreis redset!“ winsch eefauzās. „Nu, atbrauzeet tatschu kahdreis uf Asti,“ es teizu. „Kas to lai fin, tā isnahk!“ Uf to es atbildeju: „Es gan newaru galwot par nes kahdu leeliski fājuhsmigu usnemfchanu no strahdneeku pufes, jums buhs jaapmeerinas ar klusu un zeenigu fanemfchanu!“ Karalis fmaidija: „Nu, faprotams!“ Tad es pastahstiju karalim muhsu behdas. „Kaufatees,“ winsch teiza, „es jums toti mas waru palihdsēt. Beechi ween ministri rihkojas wispahreju fabeedrifku intreschu labā pehz fāwa prahta un es efmu pirmais, kuras japadodas. Bet, ja mans wahrds war ko lihdsēt, es labprahk juhsu labā papuhlechos.“ Lisi pafkatijās pullstent un redseja, ka jau 40 minutes pagahjuschas. Winsch ahtri peezehlās un teiza: „Majestate, es efmu neezigs zilwezinsch, bet es tomehr gribetu kaut ko luhgt. . . Ja tas jums naw nepatihkami, fweizineet no manis karaleeni!“ „Ja Helene“, karalis atbildeja, „tagad nenodarotos ar behneem, es labprahk wina ar jums eepafihstinatu.“ Winsch speeda fozialistam roku, un audienze bija nobeigta. Kad Lisi tika jautats waj winam naw bailes ka beedri wina faults pee teefas, winsch atbildeja: „Kadeht? Es biju pee karaka lai wimeem palihdsētu.“

Itālijā fozialdemokrati, kā redsams, fahk peenemt praktifu politifu gudribu un rauga preefch fewis istaulet ko nu azumirklī war dabut. Pee mums schai finā tas nereti zitadi. Pee mums ta dewife: wifu waj neta. — Turwajos austrumos stipri ruhst un draud isjeltees plafchs ugunsgrahks. Dumpis **Albanijā**, nestatotees uf dascheem turku saldatu panahfumeem, wehl naw galigi apspeests. Bet nemeeri ir neween Albanijā, ari wehl wairaf zitās **Turzijas** semēs, kā Arabijā, Armenijā, Sirijā, kaudis nemeerā ar tagadejo waldbibu un gaida tikai uf isdewigu laiku, lai waretu fāzeltees pret jaunturku waldbibu. Jaunturki nu rauga wifā walsti ar mitinu un usmufofchu runu palihdsibu radit fanatifsmu un usbudinat turtus pret greekeem Kretas deht. Ar ahreja kara palihdsibu turku

tagadejā waldbiba zer nowehrst usmanibu no walfis eefchejam jukam. Turku waldbiba wairaklahrt greefufes pee leelwalstim, lai reis taf galigi isfchir **Kretas** jautajumu. No fawām wirswaldbibas teefibam Kretā turki newarot atfajitees un kreteefchu deputatu peedalifchanos pee fāfaujamās greeku wispahrejās tautas fāpulzes, Turzija uf flatifchot par casus belli, t. i. par kara zehloni. Kreteefchi pafchi bet atkal neta negrib finat no Turzijas un atfauzās uf fawām daudj wezakām wehturifkām teefibam, uf to, ka wifa Kretas wehture fāfita ar Greekiju. Un kreteefcheem tur tainiba. Kretas jautajums isfchirams weenigi Kretu peeweenojot pee **Greekijas**. Netahdas zitadas isejas tenaw. Ja Kretas nepeeweenno, tad meera tumahs austrumos nebuhs. Kretas jautajums tā draudofchs mahfonis allafsch rehgojas pee politifkajām debefim. Bet leelwalstis rauga ufturet wifu wezā kahrtibā un meerina kreteefchus un turkus. Kreteefchu waldbiba atbildeja uf leelwalstiju noti, ka Kreta newarot pastahwet ahrrpus Greekijas eefstahdem un greeku reschims ween esot tikai preefch Kretas eefpehjams. Kreteefchi zerot, ka leelwalstis = apfargatajas nelifchot uf spehli tagadejo stahwolli un ka winas peekritifchot Kretas peeweenofchanai pee Greekijas. Kreta buhtu par to leelwalstim muhschigi pateiziga. — Bet Kretas aiffargu walstis — Anglija, Franzija, Itālija, Kreewija, pehz daschām finam, nolehmušchas atkal zelt malā Kretā kara spehku. Kreteefchi turpretim nospreeduschi pretotees tam ar waru. No Konstantinopoles fanemta fina, ka turku waldbibas aprindās pastahwot nodoms eenemt Larisu Tesalija (Greekijā) tā drofchibu lihds Kretas leetas notahrtofchanai. — Ari tahajos austrumos, **Kinā**, atkal iszehlees dumpis. Wifas fuhntēezibas Petingā fanemmušchas flepenus pafinojumus, laikam no rewoluzionarās partijas Schanghajā, ka pret Kinas tagadejo dinastiju fāgatawota fāfwehrestiba un fāzelschānās. Ja ahrrsemneeki tagadejo mandfchus dinastiju nepabalstifchot, tad pret ahrrsemneekem usbrutumi nenotifchot. — Par **Korejas** generalpresidentu markisa Sona weeta, kurfch deht newefelibas atkappjas, eezelts generalis Terantschi, kurfch ari tomehr wehl paliks kara ministra amatā. To eeflata par soli uf Korejas peeweenofchanu Japanai. — **Anglijas** flotes ligas wizepresidents Belars kahdā runā nesen isteizees, ka nepopularais anglu = japanu lihgums gan wairs netifchot atjaunots un tadeht angteem ari fāwa flote Klufā okeanā buhschot japaleelina. — Dtrdeen, 31. (18.) majā notika **Deenwidus-Afrikas Saweenoto Walstju** proklamefchana. Londonas „Daily Mail“ schai gadijumā dod schahdu ofiziosu pafkaidrojumu: „Schodeen ir unijas deena; meera un preefa swehtki wifā Deenwidus-Afrikā. Desmit gadi grehtu eefcheju zihnu ir weduschi pee tagadejās jaunās walstju faweenibas. Desmit gadi eefchejā darba ir dseedejuschi tās bruhzes, kas bij fistas abu rasu agratajās zihnās un ir pahrspehjuschas tās daudfās weetejo interefchu pretestibas, kuras kaweja wispahrejo semes lablahjibu.“ — Uf unijas proklamefchanas swehtkeem wifā Deenwidus-Afrikā notifufe fwiniga fāgatawofchānās. Deht karata Eduarda nahwes swehtki gan fwinei bes fewisfka ahreja fofchuma, bet tomehr zeenigi. Swehtku akti basnizās Kapstadē, Johannisburgā un Pretorijā bijuschī fewisfki stipri apmekleti. — Generalgubernators lords Gladstons un ministri nodewa swehrastu Pretorijā. Nolehmmu par lorda Gladstona eezelschānu par generalgubernatoru nolafhja anglu un buhru walodās. No Botas, agratā buhru generata, fāstahditajā un waditajā unijas ministrijā Wota eenem premjera un semfopibas ministra weetu, Huls pahrsin finanses, Saueris dsefshzetus un ojas, Smits eefschleetu un kara ministrijas, Malons — flotas, Grāfs pastu un telegrafu, Herzogs teefleetas, Mors tirds-

neezibu un muitas, un Gubins ir ministrijā bez portfeļa. Transwalei ir trihs svarigatee ministru portfeļi.

Parisē, 2. jūnijā (20. majā). Deputatu palata eewehleja par preekščehdetaju Brisonu, bet par wina beedreem kreiso republikaneeti Etjenu un radikāl-fozialistu Bertō.

Londonā, 3. jūnijā (21. majā). Angļu gaisa lidotajs Kollā ar sawu lidmašinu pahrliidoja pahr juhras ſchaurumu starp Angliju un Franziju, lidinajās daſčas minutes Franzijas peekraſtē pahr Sangates pilſehtinu un tad, ſemē n e m a ſ n e n o l a i d e e s, a i ſ l i d o j a a t p a k a ſ u ſ Angliju, kur laimigi nolaidās ſemē. (Pats pirmais pahr ſcho juhras ſchaurumu pahrliidoja pag. waſarā Blerio un daſčas deenas atpakaļ Šharls Leſeps — abi frantschi. Tagad nu anglim Kollam iſdeweēs lidoſchanu iſdarit turp un atpakaļ, kaſ ir pirmais ſchahds gadijums.

Berlinē, 3. jūnijā (21. majā). Nomira paſiſtamais wahju dſejneeks Julijš Wofſš.

Nodomatš peepraſit ſeiſara žiwillistes paaugſtināſchanu par 4½ miljonu martu.

Budapeſchtā, 30. (17. majā). Seſtdeen ſche nomira tagadnes ſlawenakais ungaru rakſtneeks Kolewans Miſſchats, 61 gadus wežš.

Winē, 30. (17.) majā. No Sarajewas naht ſina, ka ſeiſars Franziš Joſeſš gribot Boſniju un Herzegowinu iſfludināt par karala waſti. Par wizetarali tiſſſhot eezeltš erzherzogs Franziš Salwators.

— Slawu kongreſā Sofijā tiſſſhot eekufinatš jautajums par wiſſlawu uniwerſitates dibināſchanu waj nu Wiknā, Ddeſā, Iſchernowizos waj ari Lwowā.

Winē, 1. jūn. (19. majā). Nazonalās ſabeedribas wahju partijas peenehma adreſš waſtiš domei, ar kuru pehdeja teel uſaižinata balſot par Somijas wehſturisko teekſibu uſtureſchanu.

Pekingā, 4. jūnijā (22. majā). Cet baumas, ka pa Jongſekiongas eeleju iſplataš nemeera kuſtiba. Rankingā toujuſki eekiteuſchi ahrſemneekem atſtaht pilſehtu.

Muſhu bildes.

Pec magonem. Jana Roſentala. Maiga meite-nite eegahjuſe magonitēs un ſapnaini noraugas magonu ſeedinos. Seedoniš dabā, ſeedona ſajuhta pilda ari zehlās meitenites ſirdi. Waj wina ſajuht ſawa ſeedona tuwoſchanoš? Stats, kaſdu gleſnā redſam, ir ſtats iſ muſhu paſchu dſimtenes, iſ ſekabmuſſeſas, kur muſhu eewehrojamakais portreju gleſnotajš, maſſſleneeks J. Roſentals ar gimeni pagahjuſchā waſarā uſturejās. Saprotams, ka gleſnotajš to idealizejēš un to gleſnā rahda zaur ſawas indiuidualitates priſmu. — Modernā ſinatne ſaudejuſe weenu no ſaweem eewehrojamakeem reprezentanteem — ſlaweno modernās bakterioſogijas nodibinataju profeſoru Robertu Kochu, kurſch dſimis 11. dezembri 1843. gadā Klaustalē (Harzā) un ſtudeja Getingenā medizinu. 1905. g. R. Kocham peeſchſihra Nobela premiju. R. Kochs atrada dilonu bazilus. Wina tuberkulins, kurſch preekſch wairat gadeem ſazehla leelu ſenſaziju, gan naw nekaſhds abſolutš lihſſektiš pret breeſmigo dilonu ſlimibu, bet ir tomehr noberigš dilonu diagnoſeš noteiſſchanai u. t. t. Kocham ari leeli nopelni malarijas, aſinšſehrgas, Egiptes azu ſlimibas un wehl zitu ſlimibu iſpehtičhanā. — Žit leelu wezumū žilweki ari wehl muſhu deenās war ſaſneegt, to rahda 126 gadi wežā bulgareete Waſilka ar ſawu 101 gadu wejo dehlu. Waſilka wehl eſot it mundra, wehrpjot linuſ,

adot u. t. t. **Widus-Amerikas** republikā **Koſtarikā** nedekas trihs atpakaļ bija breeſmiga ſemes trihze, kurā gluſchi tika iſpoſtita Kartagas pilſehtina, kurai bija ap 6000 eedſihwotaju. Iſpoſtita Kartaga atradās 1400 metri (apm. 5700 pehdaš) augſtu pee Iwaſu ugunšwehmeja kalna. — Sihmejumā redſams Iwaſu kraters un Kartagas pilſehtina.

Grahmatu galds.

Redakzijai peefuhtitas ſchahdas jaunās grahmatas:

Dramatiſkā biblioteka Nr. 13: **Sehtā un gaitā.** Statu luža no klauſchu laiſeem, ar dſeedaſchanu ſeſchās ainās. Par peeminu dſimbuſchchanas atzeliſchanai no Andreewa Dſelſſtalna, Riģā, 1910. Iſdewejs Rič. Mūllers. Maſkā 40 lap.

Dſihwibas wehrtiba (Dſihwiba un nahwe). Prof. Dr. med. Auguſta Forela preekſchlaſijums. Tulkoiš R. Maſtiš. Riģā, 1910. A. Golta apgahdibā, Suworowa eelā Nr. 24. Maſkā 12 lap.

Walejas wehſtules.

N. — S. — Wehſtuli ſanehmām. Atbilde wehſtulei.

P. L. — K. — Juſhu originalſtaſhiu nodrukaſim.

P. W. — P. — J. Akuratera rakſtiš, tā redſekt, ir dſili ſajuſta, no ſirdš nahtuſe muſhu jauno rakſtneeku atbilde uſ wina nepelniteem noſahtajumeem preſē. Ar iſhtu marſiſmu muſhu „kritiku“ kengajumeem naw neka kopeja. Ar marſiſma tihiro ſegu nedrihtſt apiegt neglihtuš kengajumus. Ta ir nekretna rihžiba. Par marſiſmu un dekadentiſmu wehl runaſim pehž J. Akuratera rakſta nodrukaſchanas, un pehž tam paſneegſim eewehrojamu ſinatnu wiħru darbuš par mahtſlu, lai noſlaidrotu mahtſlas jautajumu. Ne propogandiskiſks ſaturs ween, ne ari forma ween jau kaħdu darbu padara par mahtſlas darbu. Literariſks mahtſlas darbš war buht tā ar Marſa idejam, tā ari gluſchi beſ tam.

Redaktors: Dr. philoſ. P. Šalitiš.

Iſpaſchneekš un iſdewejs: Dr. phil. Arnoldš Plateš.

Ch. Jürgenſohn,

wiħnu leeltirgotawa,

peedaħwā

eekſchſemes un ahrſemes wiħnuſ,

kā ari konjaku „Royal“,

ſtipru wiħnogu wiħnu 50 k.

ſekoſchās ſilialēs:

Suworowa u. Dſirnawu eelu ſtuħri,

Delgawas ſchoſejā Nr. 12,

Ahgenſkalnā, Aleſcha eelā Nr. 4a,

Peſſchal kunga namā,

Weħweru eelā Nr. 7, Wež-Riģas ſtuħri.